

RAPORT Z WIZYTACJI

(ocena programowa)

**dokonanej w dniach 23-24 października 2014 r. na kierunku „filologia polska”
prowadzonym w obszarze nauk humanistycznych na poziomie studiów pierwszego
i drugiego stopnia o profilu ogólnoakademickim realizowanych w formie studiów
stacjonarnych na Wydziale Humanistycznym Uniwersytetu Kazimierza Wielkiego
w Bydgoszczy**

przez zespół oceniający Polskiej Komisji Akredytacyjnej w składzie:

przewodnicząca: dr hab. Ewa Chmielecka – członek PKA

członkowie: prof. dr hab. Joanna Pyszny – członek PKA

dr hab. Joanna Wójcik – ekspert PKA

mgr Wioletta Marszelewska – ekspert PKA ds. formalno-prawnych

Mateusz Mrozek – ekspert PKA ds. studenckich

Krótką informacją o wizytacji

Ocena jakości kształcenia na kierunku „filologia polska” prowadzonym na Wydziale Humanistycznym Uniwersytetu Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy została przeprowadzona z inicjatywy Polskiej Komisji Akredytacyjnej w ramach harmonogramu prac określonych przez Komisję na rok akademicki 2014/2015. Polska Komisja Akredytacyjna po raz trzeci oceniała jakość kształcenia na ww. kierunku.

Wizytacja została przygotowana i przeprowadzona zgodnie z obowiązującą procedurą. Raport Zespołu wizytującego został opracowany po zapoznaniu się z przedłożonym przez Uczelnię raportem samooceny oraz na podstawie przedstawionej w toku wizytacji dokumentacji, spotkań i rozmów przeprowadzonych z władzami Uczelni i Instytutu, pracownikami i studentami ocenianego kierunku, hospitacji zajęć, przeglądu infrastruktury dydaktycznej oraz oceny losowo wybranych prac dyplomowych.

Władze Uczelni i Wydziału stworzyły bardzo dobre warunki do pracy Zespołu wizytującego.

Załącznik nr 1 Podstawa prawna wizytacji

Załącznik nr 2 Szczegółowy harmonogram przeprowadzonej wizytacji uwzględniający podział zadań pomiędzy członków zespołu oceniającego.

1. Koncepcja rozwoju ocenianego kierunku sformułowana przez jednostkę¹.

1) Koncepcja kształcenia nawiązuje do misji Uczelni oraz odpowiada celom określonym w strategii jednostki,

Uniwersytet Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy jest uczelnią młodą, utworzoną w roku 2005 na bazie infrastruktury, kadry i dorobku: Wyższej Szkoły Nauczycielskiej, następnie Wyższej Szkoły Pedagogicznej oraz Akademii Bydgoskiej im. Kazimierza Wielkiego. W czasie niespełna 10-letniego istnienia Uczelnia określiła swoje miejsce na rynku edukacyjnym regionu i kraju, definiując je w misji i strategii rozwoju.

Strategia rozwoju Uniwersytetu Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy została określona w dokumencie pt. „Strategia Rozwoju Kazimierza Wielkiego na lata 2011-2015” przyjętym Uchwałą Senatu Uczelni Nr 27/2011/2012 z dnia 31 stycznia 2012 r. W czasie wizytacji przedstawiono protokół z posiedzenia Senatu wraz z listą obecności w powyższej sprawie.

Misja i strategia rozwoju Wydziału Humanistycznego na lata 2012-2016 została przyjęta, zgodnie z § 51 ust. 1 pkt 8 Statutu Uczelni, uchwałą nr 387/VI/2011/2012 Rady Wydziału Humanistycznego z dnia 12 czerwca 2012 r. Uchwała Rady Wydziału, protokół z posiedzenia Rady oraz lista obecności zostały udostępnione do wglądu Zespołowi wizytującemu.

Procedury związane z utworzeniem kierunku zostały zachowane, tj. odbywały się zgodnie z przepisami określonymi w ustawie – Prawo o szkolnictwie wyższym oraz Statucie.

Na spotkaniu z władzami Uczelni, Zespół pytał o rolę humanistyki, w szczególności filologii w strategii rozwoju UKW. W odpowiedzi uzyskano zapewnienie, że choć pierwotne i ważne kierunki studiów Uczelni związane były z naukami pedagogicznymi i nadal utrzymują swój status, wszelako UKW planuje zmianę profilu (zmierzając ku utrzymaniu statusu uniwersytetu bezprzymiotnikowego), w którym mieści się nastawienie na „klasyczną humanistykę”. To oznacza, że filologia polska w obecnej postaci związana jest silnie z zamierzona misja uczelni, zaś jeszcze mocniej będzie jej odpowiadać po wdrożeniu zaplanowanej nowej koncepcji kierunku.

W trakcie spotkania z władzami Wydziału i Instytutu pytano o tożsamość badawczą i dydaktyczną Instytutu i kierunku „filologia polska”. W odpowiedzi znalazły się stwierdzenia podkreślające ważność kierunku, jako jedynego związanego z językiem

¹Punkty 1 – 8 wraz z podpunktami odpowiadają kryteriom określonym w statucie Polskiej Komisji Akredytacyjnej.

narodowym, co nadaje mu odpowiednią rangę w UKW. Władze Instytutu, nie mając gotowego pomysłu na nowy programowo kierunek „Filologii polskiej”, chcą zmodernizować kierunek obecny – dyskusja nad jego kształtem się rozpoczyna. Problemem, z jakim boryka się kierunek oceniany jest fakt, że kadra Instytutu zasila minima innych kierunków (np. kierunku logopedia) oraz to, że utworzono na bazie kadry Wydziału dwa nowe kierunki popularne rynkowo: „humanistyka 2.0” i „dziennikarstwo”, które oderwały się od jednostki macierzystej zabierając część kadry. Zatem różnorodność i innowacyjność nowych programów kształcenia związanych początkowo z kierunkiem „filologia polska” spowodowała jego osłabienie i wzmocnienie jego tradycyjnego charakteru.

Obecna koncepcja kierunku „filologia polska” wpisuje się w tradycyjny model kształcenia na tym kierunku. Jest ona zbieżna z ogólną misją Uniwersytetu, wszelako planowane zmiany jego profilu związane z utrzymaniem statusu uniwersytetu bezprzymiotnikowego oderwanie kształcenia na tym kierunku od przygotowania zawodowego nauczycieli i powstanie nowych programów kształcenia, wymagają z pewnością zmiany koncepcji tego kierunku dostosowującej go, wspólnie z władzami Instytutu, do strategii tej jednostki. Toteż misja i strategia rozwoju Wydziału Humanistycznego, zakłada w ramach zapewnienia najwyższej jakości kształcenia wzbogacanie i różnicowanie oferty kształcenia, wykorzystanie nowoczesnych metod i technologii w dydaktyce, podnoszenie jakości kształcenia i wszechstronny rozwój studentów i absolwentów.

2) wewnątrzni i zewnątrzni interesariusze uczestniczą w procesie określania koncepcji kształcenia na danym kierunku studiów, w tym jego profilu, celów, efektów oraz perspektyw rozwoju.

W procesie określania koncepcji kształcenia na kierunku filologia polska biorą udział przede wszystkim interesariusze wewnątrzni – władze i pracownicy naukowo-dydaktyczni Wydziału i Instytutu. Obowiązujący program kształcenia został sformułowany na podstawie propozycji i uwag nauczycieli akademickich, a założone dla kierunku efekty kształcenia i program studiów wiążą się ściśle z kompetencjami i potencjałem dydaktycznym kadry, specjalizującej się w badaniach z zakresu literaturoznawstwa, językoznawstwa, komparatystyki i metodyki. Za opracowanie programu kształcenia odpowiada Rada Programowa, której propozycje były najpierw konsultowane na Radzie Instytutu Filologii Polskiej i Kulturoznawstwa, a następnie zatwierdzone przez Wydziałowy Zespół ds. Dydaktyki i Jakości Kształcenia i Radę Wydziału Humanistycznego oraz Senacką Komisję ds. Dydaktyki i Jakości Kształcenia i Senat UKW.

W skład Rady Programowej do niedawna wchodziła wszyscy pracownicy naukowo-dydaktyczni należący do minimum kadrowego filologii polskiej, od tego roku prace koncepcyjne nad nowym kształtem programu na ocenianym kierunku prowadzić ma

trzyosobowy zespół wyłoniony przez dyrekcję Instytutu. Wynika to z silnie odczuwanej przez część środowiska polonistycznego potrzeby zwiększenia efektywności prac nad przebudową obowiązującego programu kształcenia.

Studenci uczestniczą w pracach Zespołu, opiniują programy kształcenia, jak i uczestniczą w spotkaniach Zespołu Zapewniania Jakości Kształcenia. Świadczą o tym protokoły z obrad Rady Naukowej Wydziału, jak i protokoły z posiedzeń Zespołu ds. Zapewniania Jakości Kształcenia Wydziału Humanistycznego. Jednakże analiza w/w dokumentów oraz spotkanie z Przedstawicielami Samorządu Studentów wykazały, że udział ten nie przekłada się na faktyczne wspólne kształtowanie koncepcji kierunku. Działacze studenckcy deklarują chęć do angażowania się głębiej w sprawy Kierunku, Wydziału i Uczelni – nie wiedzą jednak, w jaki sposób mogliby do tego doprowadzić z uwagi na problemy komunikacyjne np. z Prodziekanem ds. Studenckich. Samorząd Studentów stwierdził, że wprawdzie wydaje opinie w sprawach związanych z programami kształcenia, jednak opinie te wyrażone są jedynie w formie formalnych dokumentów, zatwierdzających proponowane przez Uczelnię rozwiązania. Przedstawiciele Samorządu Studentów wskazywali na powierzchowność konsultacji nad planami i programami studiów - oświadczając, że są im jedynie przedstawiane do kontrasygnaty, z niewielką możliwością zgłaszania uwag w odpowiednim czasie.

Studenci zapytani o zmiany, jakie wprowadziliby w programach kształcenia zaznaczyli, że z aprobatą przyjęliby zwiększenie liczby zajęć praktycznych – nie chodziło im przy tym o zwiększenie przedmiotów praktycznych, ale o metody aktywizacji wiedzy podczas ćwiczeń, konwersatoriów czy wykładów. Studenci nie wiedzą jednak, jaką drogą mogą artykułować swoje potrzeby. Studenci nie mają świadomości gdzie i jak mogą interweniować w sprawie zmian w programach studiów, czy programach kształcenia. Dobrą praktyką w tej materii może stać się głębsza analiza zapotrzebowania studentów, dotyczącego studiowanego kierunku – można ją przeprowadzić np. za pomocą spotkania ze studentami, czy akcji badającej ich opinie dotyczące programu kształcenia. Warto zastanowić się nad głębszą współpracą na tym polu, pomiędzy Uczelnią (np. Wydziałowym Zespołem Zapewniania Jakości Kształcenia), a Samorządem Studentów

Powołana została również Rada Interesariuszy Zewnętrznych, w której znajdują się przedstawiciele placówek oświatowych w Bydgoszczy, a spotkanie z nimi odbywa się raz w roku przed rozpoczęciem nowego roku akademickiego. Wpływ przedstawicieli interesariuszy zewnętrznych na formułowanie efektów kształcenia jest zatem niewielki i wynika przede wszystkim ze stałych, niesformalizowanych kontaktów z otoczeniem gospodarczo-społecznym (przy okazji współpracy kadry Instytutu z lokalnymi instytucjami i osobami zaangażowanymi w działalność polonistyczną). Jak stwierdzono w Raporcie Samooceny, nie wszystkie propozycje wysuwane przez przedstawicieli pracodawców

mogą być brane pod uwagę ze względu na kompetencje kadry dydaktycznej prowadzącej zajęcia na ocenianym kierunku.

Ocena końcowa 1 kryterium ogólnego²: znacząco

Syntetyczna ocena opisowa stopnia spełnienia kryteriów szczegółowych

1) Koncepcja kształcenia na ocenianym kierunku jest zgodna z obecną misją Uczelni oraz strategią Wydziału i Instytutu. Planowane zmiany misji uczelni wymagają pilnego podjęcia prac nad nową koncepcją kierunku.

2) W procesie ustalania koncepcji kształcenia na ocenianym kierunku uczestniczą przede wszystkim nauczyciele akademicy, jako interesariusze wewnętrzeni. Jednocześnie odczuwana jest silna potrzeba udoskonalenia procedur związanych z opracowywaniem nowych programów kształcenia. Kontakty z otoczeniem społeczno-gospodarczym mają tylko częściowo charakter sformalizowany, a zasady udziału interesariuszy zewnętrznych w tym procesie dopiero się kształtują. Udział studentów w formowaniu koncepcji jest formalnie zapewniony, lecz faktycznie niedostatecznie realizowany i wymaga pilnego wsparcia.

2. Spójność opracowanego i stosowanego w jednostce opisu zakładanych celów i efektów kształcenia dla ocenianego kierunku oraz system potwierdzający ich osiągnięcie.

1) *Zakładane przez jednostkę efekty kształcenia odnoszące się do danego programu studiów, stopnia i profilu, kształcenia są zgodne z wymogami KRK oraz koncepcją rozwoju kierunku; zakładane efekty kształcenia na kierunkach o profilu praktycznym uwzględniają oczekiwania rynku pracy lub wymagania organizacji zawodowych, umożliwiające uzyskanie uprawnień do wykonywania zawodu, a na kierunkach o profilu ogólnoakademickim wymagania formułowane dla danego obszaru nauki, z której kierunku się wywodzi; opis efektów jest publikowany.*

Obudowę prawną i organizacyjną w zakresie przyjętych w Uczelni działań dotyczących budowania programów kształcenia należy uznać za prawidłową. Kształcenie na kierunku „filologia polska” jest realizowane w oparciu o plany i programy studiów opracowane zgodnie ze stanem prawnym obowiązującym dla danego rocznika. Zgodnie z art. 23 ust. 5 ustawy z dnia 11 lipca 2014 r. o zmianie ustawy – Prawo o szkolnictwie wyższym oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2014 r. poz. 1198) studenci, którzy rozpoczęli studia przed dostosowaniem profili i programów kształcenia do wymogów określonych w art. 11 ustawy – Prawo o szkolnictwie wyższym studiują według

² według przyjętej skali ocen: wyróżniająco, w pełni, znacząco, częściowo, niedostatecznie;

dotychczasowych programów kształcenia do końca okresu studiów przewidzianego w programie i planie studiów.

Plan i program studiów dla kierunku „filologia polska” poczynawszy od roku akademickiego 2012/2013 został dostosowany do Krajowych Ram Kwalifikacji (rozporządzenie Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 2 listopada 2011 r. w sprawie Krajowych Ram Kwalifikacji dla Szkolnictwa Wyższego (Dz. U. Nr 253, poz. 1520)) . W dniu 13 grudnia 2011 r. Senat Uniwersytetu Kazimierza Wielkiego przyjął Uchwałą Nr 19/2011/2012 Wytyczne dla rad wydziałów w zakresie dostosowania programów kształcenia do wymagań Krajowych Ram Kwalifikacji dla Szkolnictwa Wyższego (z późn. zm.), mające zastosowanie do planów studiów i programów kształcenia obowiązujących studentów rozpoczynających kształcenie od roku akademickiego 2012/2013, a następnie Uchwałami z dnia 28 lutego 2012 r.: Nr 44/2011/2012 - Wytyczne dla rad wydziałów w zakresie dokumentacji programów kształcenia dla studiów pierwszego i drugiego stopnia oraz jednolitych studiów magisterskich projektowanych zgodnie z wymaganiami Krajowych Ram Kwalifikacji dla Szkolnictwa Wyższego oraz Nr 45/2011/2012 - Wytyczne dla rad wydziałów w zakresie zadań rad programowych kierunków w systemie zapewnienia jakości kształcenia i procedur realizacji tych zadań.

Rada Wydziału Humanistycznego zatwierdziła projekt opisów zakładanych efektów kształcenia następującymi uchwałami:

- nr 412/VI/2011/2012 z dnia 12 czerwca 2012 r. zatwierdzającą projekt opisu zakładanych efektów kształcenia dla studiów pierwszego stopnia na kierunku „filologia polska”,
- nr 413/VI/2011/2012 z dnia 12 czerwca 2012 r. zatwierdzającą projekt opisu zakładanych efektów kształcenia dla studiów pierwszego stopnia na kierunku „filologia polska” (w zakresie kształcenia nauczycieli na II etapie kształcenia),
- 415/VI/2011/2012 z dnia 12 czerwca 2012 r. zatwierdzającą projekt opisu zakładanych efektów kształcenia dla studiów drugiego stopnia na kierunku „filologia polska”,
- 416/VI/2011/2012 z dnia 12 czerwca 2012 r. zatwierdzającą projekt opisu zakładanych efektów kształcenia dla studiów drugiego stopnia na kierunku „filologia polska” (kształcenie nauczycieli na II, III i IV etapie kształcenia).

Zarówno efekty, jak i program kształcenia opracowane były przez Radę Programową kierunku „filologia polska” i opiniowane przez Wydziałowy Zespół ds. Jakości Kształcenia. Następnie, po wyrażeniu opinii przez Senacką Komisję ds. Dydaktyki i Jakości Kształcenia, Senat Uczelni przyjął Uchwały:

- nr 55/2011/2012 z dnia 30 marca 2012 r. zatwierdzającą efekty kształcenia dla kierunków studiów wyższych prowadzonych w Uniwersytecie Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy na poziomie studiów pierwszego stopnia, w tym dla ocenianego kierunku „filologia polska”,

- nr 62/2012/2012 z dnia 26 kwietnia 2012 r. zatwierdzającą efekty kształcenia dla poszczególnych kierunków studiów na poziomie studiów pierwszego stopnia, drugiego stopnia oraz jednolitych studiów magisterskich.

Zarządzeniem Nr 65/2012/2013 z dnia 24 kwietnia 2013 r. Rektor określił procedury opracowania, przechowywania i konsultowania programu kształcenia, a nadzór nad wdrożeniem i realizacją postanowień zawartych w procedurach powierzył Prorektorowi ds. Dydaktycznych i Jakości Kształcenia. Następnie Senat podjął Uchwałę nr 152/2012/2013 z dnia 25 września 2013 r. w sprawie ustalenia Wytycznych dla rad podstawowych jednostek organizacyjnych w zakresie dokumentacji programów kształcenia dla studiów pierwszego i drugiego stopnia oraz jednolitych studiów magisterskich projektowanych zgodnie z wymaganiami Krajowych Ram Kwalifikacji dla Szkolnictwa Wyższego oraz w zakresie wykonywania podstawowych zadań Uczelni.

Rada Wydziału Humanistycznego uchwałą nr 588/2012/2013 z dnia 10 września 2013 r. zatwierdziła zmiany w opisie zakładanych efektów kształcenia dla kierunku filologia polska – studia I stopnia stacjonarne i niestacjonarne oraz uchwałą nr 589/2012/2013 z dnia 10 września 2013 r. zatwierdziła zmiany w opisie zakładanych efektów kształcenia dla kierunku filologia polska – studia II stopnia stacjonarne i niestacjonarne.

Zakładane dla programu studiów I i II stopnia efekty kształcenia zgodne są z wymogami Krajowych Ram Kwalifikacji, w tym z efektami kształcenia dla studiów o profilu ogólnoakademickim w obszarze nauk humanistycznych zdefiniowanymi w Rozporządzeniu Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 21 listopada 2011 r., a także z koncepcją rozwoju kierunku, w której zakłada się kształcenie wykwalifikowanych kadr dla kraju i regionu, wyposażenie studentów w intelektualne i społeczne kompetencje oraz umiejętności umożliwiające sprawne funkcjonowanie na rynku pracy i w społeczeństwie wiedzy. Ocena matrycy efektów kształcenia oraz sylabusów zajęć dokonana przez Zespół Oceniający na podstawie Raportu Samooceny i analiz przeprowadzonych w trakcie wizytacji potwierdza dostosowanie kierunkowych efektów kształcenia na kierunku „filologia polska” o profilu ogólnoakademickim i jego specjalności do opisanych powyżej aktów prawnych. Potwierdzono także możliwość ich osiągnięcia przez studentów zarówno w poszczególnych modułach kształcenia, jak i w toku całych studiów. Należy jednak podkreślić, że, mimo iż program wizytowanego kierunku oferuje studentom kilka specjalności (trzy na studiach I stopnia i cztery na studiach II stopnia), efekty kształcenia dla tych specjalności nie zostały odrębnie określone. Można zatem słusznie wnioskować, że wszyscy studenci filologii polskiej, bez względu na obraną specjalizację, realizują te same kierunkowe efekty kształcenia. Opracowano odrębną matrycę efektów kształcenia dla przedmiotów specjalnościowych. Efekty te mają odniesienie do ogólnych kierunkowych efektów kształcenia i dostarczają studentom możliwość ich pogłębienia. Wobec braku odrębnych efektów specjalnościowych nie można w pełni ocenić spójności

kierunkowych i przedmiotowych efektów kształcenia. W opinii Zespołu Oceniającego opartej m.in. na rozmowach z twórcami koncepcji kierunku, przedstawione w macierzy efektów kształcenia i poszczególnych sylabusach przedmiotowe efekty kształcenia są spójne z efektami kierunkowymi. Kierunkowe i przedmiotowe efekty kształcenia uwzględniają wymagania formułowane dla obszaru nauk humanistycznych.

Ponieważ w ramach kierunku „filologia polska” nie jest prowadzone kształcenie nauczycieli, zatem w trakcie wizyty nie poddano ocenie zgodności zaprojektowanych efektów kształcenia ze standardami kształcenia nauczycieli. Moduł kształcenia nauczycielskiego został wyłączony z nauczania w Instytucie zarządzeniem Rektora nr 99/2013/2013 i przeniesiony do Studium Pedagogicznego, które jest jednostką odpowiadającą za jego organizację. Instytut dostarcza jedynie części kadry, która służy realizacji dydaktyk szczegółowych.

Opis kierunkowych efektów kształcenia jest ogólnie dostępny, znajduje się bowiem na stronie IFPiK w zakładce *Jakość kształcenia*. Przedmiotowe efekty kształcenia zapisane są w sylabusach, które jednak nie są publikowane na stronie internetowej Instytutu. Studenci mają świadomość tego, gdzie w razie potrzeby szukać interesujących ich treści dotyczących programu studiów. Analiza strony internetowej UKW w Bydgoszczy, poparta informacjami uzyskanymi od studentów podczas spotkania z Przedstawicielami PKA wykazała utrudniony dostęp do sylabusów przedmiotów. Po konsultacji z administracją Uczelni, ustalono że sylabusy są do wglądu studentów jedynie w Dziekanacie Wydziału Humanistycznego. Studenci mają o tym wiedzę. Warto zastanowić się nad poszerzeniem dostępności do sylabusów (np. poprzez publikację na stronie www.). Materiały nie były w momencie wizytacji udostępnione w wersji elektronicznej, jednak są obligatoryjnie prezentowane pierwszych zajęciach w semestrze, co zdecydowanie utrudnia dostęp do potrzebnych informacji. Informacje dotyczące wiedzy, umiejętności i kompetencji społecznych jakie zdobędą w trakcie kształcenia są przekazywane przez prowadzącego na początku zajęć z każdego przedmiotu, Treści te, zdaniem studentów, pomagają w określeniu przebiegu kursu, na który studenci mają realny wpływ. Studenci obecni na spotkaniu zaznaczyli, że prezentuje się im kryteria zaliczeń oraz zawsze bibliografię przydatną w przygotowaniach do kolejnych zajęć, na którą również mają wpływ – co jest niewątpliwie dobrą praktyką.

2) *efekty kształcenia danego programu zostały sformułowane w sposób zrozumiały i są sprawdzalne,*

Zespół przeprowadził analizę efektów kształcenia opisanych w sylabusach przedmiotów. Stwierdzono, że są one opisane jasnym i zrozumiałym językiem, pozwalającym na

dobranie skutecznych metod weryfikacji. Przypisane w sylabusach metody weryfikacji efektów pozwalają na sprawdzenie ich uzyskania przez słuchaczy.

Studenci uczestniczący w spotkaniu z Zespołem Oceniającym PKA byli zorientowani w tym, czym są efekty kształcenia. Obecni pozytywnie ocenili możliwość osiągnięcia deklarowanych w programach studiów efektów kształcenia.

3) jednostka stosuje przejrzysty system oceny efektów kształcenia, umożliwiający weryfikację zakładanych celów i ocenę osiągania efektów kształcenia na każdym etapie kształcenia; system ten jest powszechnie dostępny.

Ogólne procedury związane z pomiarem i oceną efektów kształcenia określone są w Regulaminie studiów. Rozwiązania zawarte w Regulaminie wprowadzają regulacje związane z zaliczaniem przedmiotów i etapów kształcenia, określają ramy organizacyjne dla procesu weryfikacji osiągnięć studenta, formułują uprawnienia odwoławcze oraz określają konsekwencje braku zaliczenia. Regulamin wprowadza również skalę ocen stosowanych w ramach procesu weryfikacji osiągnięć studenta. Szczegółowe sposoby pomiaru i oceny efektów kształcenia zostały określone w sylabusach przedmiotów. Rozwiązania stosowane w tym zakresie są prawidłowe i przejrzyste.

Podstawą weryfikacji efektów kształcenia są:

- a) zaliczenia i egzaminy z wszystkich form zajęć przewidzianych w planie studiów,
- b) zaliczenie praktyk studenckich,
- c) praca dyplomowa i egzamin dyplomowy.

Zgodnie Regulaminem studiów okresem rozliczeniowym dla studentów studiów stacjonarnych jest semestr, dla studentów studiów niestacjonarnych – rok akademicki. Prowadzący moduł ma obowiązek przedstawić studentom podczas pierwszych zajęć program nauczania modułu, w tym formy i warunki jego zaliczenia oraz zalecaną literaturę. Weryfikację i ocenę efektów kształcenia przeprowadza nauczyciel akademicki odpowiedzialny za przedmiot. Metody weryfikacji efektów kształcenia dotyczących wiedzy, umiejętności i kompetencji, określone zostały w sylabusach. W Uczelni obowiązuje 6-stopniowa skala ocen: od oceny „niedostateczny” (2,0) do oceny „bardzo dobry” (5,0). Formą zaliczenia poszczególnych przedmiotów są zaliczenia z oceną lub egzaminy. Zaliczenie przedmiotu student uzyskuje na podstawie pozytywnie ocenionych kolokwίων, referatów, prac pisemnych, projektów. Egzaminy mogą odbywać się w formie pisemnej lub/i ustnej. Studenci mają zapewnioną możliwość wglądu do sprawdzonych i ocenionych prac pisemnych. Studentom przysługują prawa odwoławcze od ocen przewidziane w Regulaminie studiów oraz wynikające z niego możliwości poprawiania

ocen niedostatecznych. Materiały i protokoły zaliczeń są archiwizowane i poddawane kontroli w celu monitorowania poprawności procesu oceniania.

Zasady weryfikacji efektów kształcenia zdobytych w ramach praktyk studenckich określają: Regulamin Studiów oraz Regulamin Praktyk, stanowiący załącznik nr 1 do Zarządzenia nr 114/2012/2013 Rektora UKW z dnia 26 września 2013 r. w sprawie zmiany nazwy *Studium Praktyk Zawodowych* oraz wprowadzenia *Regulaminu Praktyk w Uniwersytecie Kazimierza Wielkiego*. Monitorowanie efektów kształcenia praktyk zawodowych jest dokonywane na podstawie analizy dokumentacji praktyki prowadzonej i gromadzonej przez opiekuna praktyk studenckich. Ocenę stopnia osiągniętych efektów kształcenia formułuje opiekun praktyki z ramienia instytucji, placówki, w której student odbywa praktykę oraz kierunkowy opiekun praktyk z ramienia Uczelni. Kontrola przebiegu praktyki przeprowadzana przez kierunkowego opiekuna praktyk może przebiegać w formie kontaktu osobistego, telefonicznego lub drogą elektroniczną z opiekunem praktykanta w miejscu odbywania praktyki. Student jest zobowiązany dokumentować przebieg praktyk w dzienniczku praktyk. Zaliczenia praktyk dokonuje kierunkowy opiekun praktyk na podstawie przedstawionej opinii (zaliczenia lub oceny wystawionej przez opiekuna w miejscu odbywania praktyki, zatwierdzonej przez dyrektora lub upoważnionej osoby), dokumentacji praktyki (dziennika praktyk, teczki przedmiotowo-metodycznej, itp.) sporządzonej przez studenta oraz wyników kontroli (jeśli taka miała miejsce) przeprowadzonej przez kierunkowego opiekuna praktyki. Dzięki obowiązkowi systematycznego wpisywania do dzienniczka wykonanych czynności, można zweryfikować, czy student zrealizował założone efekty kształcenia.

Sposobem potwierdzania efektów kształcenia jest także proces dyplomowania. Zasady dyplomowania określa Regulamin studiów oraz Zasady przygotowania prac dyplomowych i przeprowadzania egzaminów dyplomowych na Wydziale Humanistycznym UKW zatwierdzone uchwałą Rady Wydziału Humanistycznego nr 391/2013/2014 z dnia 10 czerwca 2014 r.

Procedury dotyczące procesu dyplomowania określają wymagania stawiane osobom pełniącym funkcję promotora i sposób ich powoływania, sposób zgłaszania, zatwierdzania, ogłaszania i wyboru tematów prac dyplomowych, zasady prowadzenia seminariów dyplomowych, składanie prac dyplomowych i dokonywanie ich recenzji, przebieg egzaminu dyplomowego. Rozwiązania zawarte w ramach wskazanych procedur zapewniają prawidłowy przebieg procesu dyplomowania. Tematy pracy dyplomowej zatwierdza Rada Instytutu. Pracę dyplomową na studiach pierwszego stopnia student wykonuje pod kierunkiem nauczyciela akademickiego, który posiada, co najmniej stopień naukowy doktora. Promotorem prac dyplomowych na studiach drugiego stopnia jest nauczyciel akademicki posiadający tytuł naukowy profesora lub stopień naukowy doktora habilitowanego. Oceny pracy dyplomowej dokonuje promotor i recenzent wyznaczony

przez Dziekana Wydziału Humanistycznego. Egzamin dyplomowy odbywa się przed komisją w składzie: przewodniczący, promotor i recenzent. Na egzaminie dyplomowym, który odbywa się w formie ustnej, umożliwiającej potwierdzenie osiągnięcia założonych dla niego efektów kształcenia, student dokonuje prezentacji pracy dyplomowej: tematu, celów, hipotez, zakresu podmiotowego i przedmiotowego, wykorzystanych źródeł informacji i metod pomiaru, wyników, wniosków, a następnie otrzymuje dwa pytania: jedno od promotora oraz jedno od recenzenta. W cenie Zespołu Oceniającego ta procedura zapewnia prawidłową jakość procesu dyplomowania.

Poważną słabością procesu dyplomowania jest brak w UKW systemu antyplagiatowego, ale tu potrzebne są rozwiązania ogólnouczelniane. Studenci są jednak zobligowani do składania oświadczeń o samodzielności pracy dyplomowej.

Dokumentacja toku studiów związana z potwierdzeniem uzyskania przez studenta zakładanych efektów kształcenia i kwalifikacji, tj. np. protokoły egzaminacyjne i dyplomy oraz suplementy prowadzona jest prawidłowo.

Uczelnia zapewniła niezbędną dostępność informacji na temat stosowanego w niej systemu oceny efektów kształcenia. Podstawowym źródłem informacji na ten temat są sylabusy przedmiotów. W dokumentach tych szczegółowo określono stosowane sposoby weryfikacji efektów kształcenia odnoszące się do każdego z przedmiotów. Ogólne zasady oceny efektów kształcenia zawarte są w Regulaminie studiów. Opisy efektów kształcenia kierunku oraz poszczególnych przedmiotów i zajęć umieszczane są na stronie internetowej Wydziału; system oceny i weryfikacji efektów kształcenia określają sylabusy poszczególnych przedmiotów, które są publicznie udostępnione na stronie internetowej, a także podawane do wiadomości studentów przez prowadzących na pierwszych zajęciach. Rozwiązania te funkcjonują w sposób właściwy.

Na ocenianym kierunku funkcjonuje wystandaryzowany system weryfikacji efektów kształcenia. System ten jest, po pierwsze, opisany w regulaminie studiów, gdzie znajdują się podstawowe informacje dotyczące warunków zaliczenia semestrów i lat studiów oraz zasad dyplomowania. Szczegółowe sposoby weryfikacji efektów kształcenia na ocenianym kierunku wskazane są w sylabusach w kilku rubrykach. Pierwsza z nich to *Opis sposobu sprawdzania efektów kształcenia dla przedmiotu z odniesieniem do form zajęć i sprawdzianów*. W zamieszczonym na stronie internetowej instytutu wzorze sylabusu podaje się cztery sposoby sprawdzania przedmiotowych efektów kształcenia (kolokwium, egzamin, prace domowe, projekt), w praktyce jednak w przeważającej części sylabusów wskazuje się dwa z nich: egzamin i kolokwium, nawet jeśli wśród metod dydaktycznych stosowanych na zajęciach jest praca zespołowa, dyskusja, indywidualne projekty studenckie itd. W wielu sylabusach pojawiają się jednak także inne sposoby, np. udział w dyskusji, prezentacja ustna, prace tworzone na zajęciach. W rubryce *Metody i kryteria*

oceniania powtarza się metody sprawdzania efektów kształcenia oraz przedstawia wymagania, których stopień spełnienia decyduje o przyznaniu oceny od dostatecznej do bardzo dobrej. W dwóch ostatnich rubrykach sylabusu podaje się listę lektur z zakresu literatury podstawowej i uzupełniającej.

Przyjęty system oceny efektów kształcenia umożliwia weryfikację zakładanych celów i efektów kształcenia w zakresie wiedzy, umiejętności i kompetencji społecznych, choć w praktyce zdarzają się tu uchybienia.

Jednym z narzędzi weryfikacji efektów kształcenia jest sprawdzenie, czy studenci znają określoną przez prowadzącego dany przedmiot literaturę podstawową. Liczba lektur wskazanych studentom do obowiązkowej lektury jest w wypadku kilku sylabusów irracjonalnie duża, uniemożliwiająca spełnienie tego obowiązku, zwłaszcza, gdy liczbę literatury podstawowej z wszystkich przedmiotów realizowanych w danym semestrze się zsumuje. Na przykład lista lektur obowiązkowych do egzaminu z wykładu *Krytyka sztuki* (15 godzin) ma 21 pozycji, w tym większość książek; do konwersatorium z tego przedmiotu (15 godzin, zaliczenie z oceną) - 16 pozycji, w tym wiele książek, m.in. trzytomowe kompendium *Z dziejów polskiej krytyki i teorii sztuki*, łącznie zatem 37 pozycji, wśród nich liczne obszernie opracowania. Inne przykłady: *Film wobec innych sztuk*, 15 godzin, 34 pozycje w literaturze podstawowej; *Literatura Młodej Polski*, 30 g. wykładu, 27 lektur, w tym 9 obszernych opracowań; *Historia teorii literatury*, 30 pozycji, głównie książek; itd. Z kolei podstawowa literatura do przedmiotu Kultura i media (60 godzin wykładu) to tylko jedna pozycja (A. Kłoskowska, *Kultura masowa*), a lektury obowiązkowe do przedmiotu Literacki kontekst dziennikarstwa ujęte są jednym zdaniem: *Wydania BN polskich tekstów publicystycznych wraz ze wstępami*.

Sylabusy nie są publikowane na stronie internetowej Instytutu, znajdują się tam tylko matryce kształcenia; studenci mają wgląd do drukowanych sylabusów jedynie w sekretariacie Instytutu. Warunki zaliczania/egzaminów, wymagania zaliczeniowe i egzaminacyjne, efekty kształcenia są omawiane przez nauczycieli na pierwszych zajęciach w semestrze, co potwierdzili studenci ocenianego kierunku na spotkaniu z ZO. Można zatem mówić o dostępności informacji na ten temat wśród studentów, choć dostępność tę znacznie zwiększyłoby umieszczenie sylabusów na stronie internetowej Uczelni.

Z uwagi na utrudniony dostęp do sylabusów, studenci nie potrafili odnieść się do kwestii przejrzystości efektów kształcenia. Analiza przedstawionych sylabusów, każe pozytywnie ocenić ich przejrzystość oraz zrozumiały sposób ich formułowania. Sylabusy pozwalają na opracowanie przejrzystego systemu ich weryfikacji – tym bardziej warto zastanowić się nad ich szerszym udostępnieniem, szczególnie dla kandydatów na studia i studentów.

Narzędziem weryfikacji efektów kształcenia na ocenianym kierunku jest także cosemestralna studencka ankieta ewaluacyjna przeprowadzana od października 2010 drogą elektroniczną (w systemie USOS), której opracowane wyniki nie są jednak

upubliczniane, lecz podawane do wiadomości władz poszczególnych instytutów i katedr; wyniki ankiet ewaluacyjnych są brane pod uwagę przy okresowej ocenie pracowników. Efekty kształcenia są także weryfikowane w trakcie hospitacji, przy czym hospitowane są jedynie zajęcia młodszych pracowników nauki.

Weryfikacja efektów kształcenia na ocenianym kierunku dokonuje się także w trakcie praktyk zawodowych, odbywanych przez studentów po II roku studiów I stopnia w wymiarze czterech tygodni. Zasady odbywania praktyk określa *Zarządzenie Nr 114/2012/2013 Rektora Uniwersytetu Kazimierza Wielkiego z dnia 26 września 2013 r. w sprawie zmiany nazwy Studium Praktyk Zawodowych oraz wprowadzenia Regulaminu Praktyk w Uniwersytecie Kazimierza Wielkiego*. Studenci filologii polskiej odbywają monitorowane przez kierunkowego opiekuna praktyki stosowne do profilu wybranej przez siebie specjalności. Ich program i zakładane efekty kształcenia zapisane są w sylabusie, a przebieg dokumentowany w dzienniku praktyk. Na podstawie tej dokumentacji oraz opinii zakładu pracy kierunkowy opiekun praktyk dokonuje wpisu oceny do indeksu.

Odsiew studentów dokonuje się przede wszystkim na pierwszych rocznikach studiów obu poziomów (25% na studiach I stopnia, 10% na studiach II stopnia). Autorzy raportu wskazują tu wspólne dla obu poziomów przyczyny: niepodjęcie studiów na kierunku lub nieuczęszczania na zajęcia dydaktyczne. Na dalszych latach studiów odsiew wynosi jedynie około 1%, a jego powodami są niezaliczenie sesji egzaminacyjnej lub niezłożenie pracy dyplomowej.

Studenci podczas spotkania z przedstawicielem Zespołu Oceniającego ocenili system oceny efektów kształcenia jako zrozumiały. Studenci gorzej postrzegają dostępność do odpowiednich regulacji. Zasady oceniania i zasady zaliczania przedmiotów są dostępne odpowiednio w Regulaminie Studiów oraz w sylabusach przedmiotów. Obydwa dokumenty nie są niestety łatwo dostępne. Sylabusy są dostępne jedynie w Dziekanacie, zaś Regulamin Studiów trudno odnaleźć na stronie internetowej. Warto zastanowić się nad szerszą i wygodniejszą publikacją w/w dokumentów.

Załącznik nr 4 Ocena losowo wybranych prac etapowych oraz dyplomowych

Weryfikacji efektów kształcenia na ocenianym kierunku służą m.in. prace etapowe, stanowiące stały element zajęć z wielu przedmiotów. Zespół oceniający uzyskał wgląd do takich prac, co pozwoliło na potwierdzenie ich skuteczności jako narzędzia weryfikacji efektów kształcenia założonych dla poszczególnych przedmiotów. Zespół ocenił też łącznie 18 prac dyplomowych i magisterskich. W ogromnej większości prace były napisane poprawnie pod względem merytorycznym i metodologicznym, zaś oceny opiekunów prac i recenzentów w większości były adekwatne lub nieco zawyżone.

- 4) *jednostka monitoruje kariery absolwentów na rynku pracy, a uzyskane wyniki wykorzystuje w celu doskonalenia jakości procesu kształcenia.*

Monitorowanie karier zawodowych absolwentów realizuje w Uczelni Biuro Karier utworzone na mocy Zarządzenia nr 49/2006/2007 Rektora Uniwersytetu Kazimierza Wielkiego z dnia 30 marca 2007 r. Obecnie działalność Biura Karier podlega Prorektorowi ds. Dydaktycznych i Jakości Kształcenia. Celem monitorowania losów absolwentów w Uczelni jest dostosowanie kierunków studiów i programów kształcenia do potrzeb rynku pracy, w szczególności po 3 i 5 latach od dnia ukończenia studiów.

Sposób monitorowania karier zawodowych absolwentów określa Ogólnouczelniana procedura monitorowania karier zawodowych absolwentów stanowiąca załącznik nr 2 do Zarządzenia Nr 57/2012/2013 Rektora UKW z dnia 2 kwietnia 2013 roku. Zarządzenie to wprowadza jednolity wzór Karty obiegu, która zawiera Deklarację zgody na udział w monitorowaniu karier zawodowych absolwentów oraz zbieranie i przetwarzanie danych osobowych. Deklaracja ta stanowi podstawę monitorowania karier zawodowych absolwentów UKW. Uczestnictwo w monitorowaniu karier jest oparte na zasadzie dobrowolności – student ma możliwość wyrażenia zgody lub odmowy udziału w monitorowaniu. Proces wykorzystywania wyników ankiet dopiero się rozpoczyna – zebrana próba jest na razie zbyt mała zważywszy na to, że dotyczy tylko jednego roku działania systemu.

Ocena końcowa 2 kryterium ogólnego⁴: w pełni

Syntetyczna ocena opisowa stopnia spełnienia kryteriów szczegółowych

- 1) Zakładane przez jednostkę dla studiów I i II stopnia na ocenianym kierunku efekty kształcenia są zgodne z wymogami Krajowych Ram Kwalifikacji oraz koncepcją rozwoju kierunku. Efekty kształcenia są dostępne w sylabusach, jednak te są do wglądu jedynie w Sekretariacie i Dziekanacie – studenci wiedzą jednak, gdzie szukać treści związanych z efektami kształcenia.
- 2) Efekty kształcenia dla programu studiów na ocenianym kierunku zostały sformułowane w sposób jasny i komunikatywny, są też weryfikowalne.
- 3) System oceny celów i efektów kształcenia funkcjonujący w jednostce jest wystandaryzowany i umożliwia weryfikację tych celów i efektów, choć ma swoje słabości: sylabusy nie są publikowane na stronach internetowych Instytutu; wyniki ankiet studenckich nie są upubliczniane; niektóre narzędzia weryfikacji przedmiotowych efektów kształcenia budzą wątpliwości. Studenci mają jednak dostęp do większości elementów tego systemu.

4) Proces monitorowania losów zawodowych absolwentów został w UKW wdrożony w roku akademickim 2013/2014, jego pierwsze efekty będą widoczne za dwa lata.

3. Program studiów umożliwia osiągnięcie zakładanych efektów kształcenia

- 1) *Realizowany program kształcenia umożliwia studentom osiągnięcie każdego z zakładanych celów i efektów kształcenia oraz uzyskanie zakładanej struktury kwalifikacji absolwenta,*

Studia na kierunku filologia polska w UKW trwają na I poziomie – 6 semestrów, na II poziomie – 4 semestry. Program kształcenia na studiach pierwszego stopnia obejmuje trzy specjalności (Medialna, Edytorstwo komputerowe i redakcja wydawnictw, Kultura współczesna), na studiach II stopnia cztery specjalności (Filmoznawcza, Krytyka literacko-artystyczna, Edytorstwo naukowe, Komunikowanie w administracji). Sumaryczna liczba godzin zajęć na studiach I stopnia wynosi 1845, liczba punktów ECTS – 180, w tym dla przedmiotów podstawowych 84 punkty ECTS, przedmiotów ogólnych 41 punktów ECTS, specjalnościowych 50 punktów ECTS. Poza tym z modułu kształcenia do wyboru z zajęć ogólnouczeniowych studenci zdobywają 2 punkty ECTS (dwa wykłady po 15 godzin) oraz 3 punkty ECTS za odbycie praktyk zawodowych. Sumaryczna liczba godzin na studiach II stopnia wynosi 810 godzin, liczba punktów ECTS – 120, w tym 61 ECTS dla przedmiotów podstawowych, 27 ECTS dla przedmiotów ogólnych, 30 ECTS dla przedmiotów specjalnościowych oraz 2 ECTS dla przedmiotów do wyboru z zajęć ogólnouczeniowych.

Program studiów I i II stopnia spełnia zatem wymagania pod względem czasu trwania studiów oraz liczby punktów ECTS zdobywanych w toku edukacji. Dobór treści kształcenia jest właściwy dla studiów na kierunku filologia polska i umożliwia osiągnięcie założonych kierunkowych efektów kształcenia. Specjalności – zarówno na studiach I jak i II stopnia – mają ciekawy program, nastawione są na poszerzenie intelektualnych horyzontów studentów i umożliwienie im zdobycia dodatkowych kompetencji przydatnych na rynku pracy, z tym zastrzeżeniem jednak, że nie zostały określone efekty kształcenia dla poszczególnych specjalności. Z powodu braku określenia efektów kształcenia dla specjalności trudno także orzec, czy realizowany program umożliwia osiągnięcie, opisanej w raporcie samooceny bardzo ogólnikowo, zakładanej struktury sylwetki absolwenta realizującego poszczególne specjalności.

Blok przedmiotów podstawowych pozwala studentom ocenianego kierunku osiągnąć solidną wiedzę z zakresu historii i teorii literatury oraz nauki o języku, blok przedmiotów ogólnych - poszerzyć ogólną wiedzę humanistyczną. Tak skonstruowany program umożliwia uzyskanie – określonej w *Raporcie samooceny* - zakładanej struktury kwalifikacji absolwenta filologii polskiej, choć nie w każdym wypadku odnosi się to do opisanej tamże struktury kwalifikacji absolwentów każdej ze specjalności, o czym niżej.

Wśród form i metod kształcenia znajdują się wyłącznie formy tradycyjne: wykłady, ćwiczenia, konwersatoria. Określenie niektórych zajęć jako „laboratorium” jest mylące, stanowi bowiem inną nazwę ćwiczeń.

Dokładna analiza realizowanego na ocenianym kierunku programu budzi kilka wątpliwości. Po pierwsze, program studiów I stopnia sprawia wrażenie tradycyjnego, przeładowanego dość szkolną wiedzą, nieco archaicznego, opartego na obowiązujących wcześniej standardach kształcenia. Wśród dwudziestu czterech obligatoryjnych przedmiotów z zakresu nauk podstawowych siedem to historia literatury poszczególnych epok w wymiarze od 45 do 75 godzin, nauka o języku obejmuje dwanaście przedmiotów w wymiarze od 30 do 120 godzin, w tym na językoznawstwo historyczne przeznaczono 105 godzin. Ta tradycyjna wiedza polonistyczna w połączeniu z – również obowiązkowymi - przedmiotami z zakresu wiedzy ogólnej (elementy kultury antycznej, wiedza o kulturze, historia Polski, filozofia, przedmiot rozszerzający wiedzę ogólną – w planie studiów zapisany jako literatura dla dzieci i młodzieży - razem 1455) pochłania lwią część godzin przeznaczonych na realizację programu (1845 godzin), toteż indywidualizacja procesu kształcenia na ocenianym kierunku ogranicza się wyłącznie do wyboru specjalności oraz jednego przedmiotu z puli ogólnouczelnianej w wymiarze 30 godzin w czasie całych studiów.

Tak skonstruowany program nie może być atrakcyjny dla współczesnego studenta, i być może tutaj tkwi przyczyna malejącej z roku na rok, a ostatnio osiągającej stan krytyczny, liczby kandydatów na bydgoską polonistykę. Należałoby pilnie zastanowić się nad zmianą tego programu poprzez ograniczenie – w granicach rozsądku, tak, aby nie zatracić tożsamości kierunku - wymiaru godzin obligatoryjnych zajęć przeznaczonych na przekazywanie tradycyjnej wiedzy polonistycznej i wprowadzenie do niego zajęć (przede wszystkim fakultatywnych, opcjonalnych, by zwiększyć możliwości indywidualizacji kształcenia), na których tę samą wiedzę można by podawać w sposób mniej „szkolny”, wzbogacać ją o wiedzę ogólnohumanistyczną, opisywać i interpretować przemiany współczesnej kultury i jej nowe zjawiska, pokazywać nowe sposoby badania kultury i literatury.

Program studiów II stopnia również wymaga przemyślenia. Wśród przedmiotów z zakresu nauk podstawowych są tu wyłącznie językoznawcze oraz historyczno- i teoretycznoliterackie (z przewagą tych pierwszych), wiedzę ogólną student rozwija tylko na zajęciach z teorii kultury, kilka przedmiotów nawiązuje do treści kształcenia i nazw przedmiotów znajdujących się w programie studiów I stopnia (Literatura polska do 1918 roku, Literatura współczesna, Stylistyka i odmiany współczesnego języka polskiego), w planie studiów – poza specjalnościami - znów jest tylko jeden przedmiot do wyboru w wymiarze 30 godzin i 2 ECTS.

Według uczestników spotkania studentów z Zespołem Oceniającym PKA czas trwania kształcenia oraz jest optymalny. Studenci zgłaszali uwagi, co do formy prowadzenia kształcenia – z aprobatą przyjęliby zwiększenie liczby zajęć, które skutecznie aktywizują ich wiedzę. Dobrą praktyką jest możliwość współkreowania treści zajęć, jaką studenci wskazują za lepiej odpowiadającą ich zainteresowaniom

W opinii studentów treść różnych zajęć na ogół nie pokrywa się (wyjątkiem są tutaj zajęcia z Poetyki i Teorii Dzieł Literackich, które mają bardzo podobne treści), co jest zgodne z wnioskami płynącymi z analizy sylabusów przedmiotów. Osobną kwestią są przedmioty do wyboru. Studenci na spotkaniu z Zespołem Oceniającym PKA stwierdzili, że wybór zajęć nie jest faktyczny, czy urozmaicony z uwagi na małą liczbę studentów Filologii Polskiej.

Na ocenianym kierunku został wdrożony system ECTS, punktacja widnieje w każdym sylabusie, choć tylko w nielicznych przyznane przedmiotowi punkty ECTS są rozłożone na części składowe. Ponieważ jednak nie ma w tym programie (oprócz jednego przedmiotu do wyboru na studiach I i II stopnia) zajęć fakultatywnych, opcjonalnych, ustawowo przeznaczone na zajęcia do wyboru punkty ECTS muszą być „skonsumowane” w ramach specjalności. Spowodowane jest to niewielką liczbą studentów i skutkuje tym, że przedmiotom specjalnościowym, przede wszystkim na studiach I stopnia, przyznaje się liczbę punktów w wymiarze trudnym do uzasadnienia wielkością nakładu czasu i pracy studenta.

Oto przykłady.

- Studia I stopnia, specjalność medialna. Warsztat dziennikarski, 60 godzin wykładu, warunek zaliczenia – uczestnictwo w zajęciach, 10 ECTS. Literacki kontekst dziennikarstwa, 60 godz. wykładu, zaliczenie z oceną, 7 ECTS. Praktyczna stylistyka gatunków dziennikarskich, 60 godz. wykładu zakończonego kolokwium, cztery pozycje lit. obowiązkowej, 11 ECTS. Specjalność: kultura współczesna. Socjologia literatury, 30 godz. wykładu, zaliczenie z oceną, 3 pozycje literaturze podstawowej, 8 ECTS. Historia motywów literackich, 75 godz. wykładu, zaliczenie z oceną, literatura podstawowa zapisana w dwóch słowach: „Literatura podmiotu” – 8 ECTS. Antropologia kultury, 30 godz. wykładu, 7 ECTS (brak sylabusu). Trudno także ocenić słuszność przyznania przedmiotowi Filozofia kultury 8 punktów za 60-godzinny wykład, bo takiego sylabusu nie dostarczono; w pakiecie sylabusów do specjalności medialnej jest za to sylabus do przedmiotu Literatura, filozofia, estetyka, którego w planie specjalności medialnej nie ma.
- Studia II stopnia, specjalność Krytyka literacka i artystyczna: wszystkim przedmiotom przyznano 5 ECTS, bez względu na ich wymiar godzinowy i kryteria zaliczenia. Specjalność filmoznawcza: 15-godzinnemu wykładowi Teoria filmu i nowych mediów, egzamin, 5 pozycji literatury obowiązkowej, przyznano 5 ECTS;

Historii filmu powszechnego (15 godzin wykładu, 15 godzin ćwiczeń, egzamin – 6 ECTS.

Punkty ECTS także w odniesieniu do przedmiotów spoza specjalności budzą niekiedy wątpliwości i wydają się być przydzielane dosyć przypadkowo. Można się na przykład zastanawiać, dlaczego na studiach I stopnia przedmiot Literatura Młodej Polski (30 g. wykładu, 30 godzin ćwiczeń, 97 tematów dla samych wykładów, w literaturze podstawowej 27 lektur i 9 opracowań, zaliczenie z oceną i egzamin) czy Wybrane zagadnienia z literatury powszechnej (30 godzin wykładu, 30 g. ćwiczeń, zaliczenie na ocenę, egzamin, obszerna literatura podstawowa) otrzymały tylko 3 ECTS, a Leksykologia i leksykografia, 30 g. konwersatorium, zaliczenie na ocenę, niewielka literatura - 6 ECTS.

Program i wymiar (cztery tygodnie) praktyk studenckich, termin ich realizacji (po II roku studiów licencjackich) oraz dobór miejsc, w których się odbywają, z celami i efektami kształcenia określonymi dla tych praktyk w odrębnie sporządzonych sylabusach, są spójne. Poziom osiągniętych przez studenta umiejętności praktycznych jest określony w opinii pracodawcy wystawianej po zakończeniu praktyki i potwierdzany oceną wystawianą na tej podstawie przez opiekuna praktyk, który jednak nie stosuje dodatkowej formy kontroli ich przebiegu poprzez hospitację lub osobisty kontakt z pracodawcą.

Analiza planów studiów pozwala na stwierdzenie, że sekwencja przedmiotów w planie studiów jest prawidłowa. Kolejne zajęcia korespondują z treściami i efektami kształcenia oraz wiedzą i umiejętnościami studentów zdobytymi wcześniej. Można stwierdzić, że organizacja kształcenia na ocenianym kierunku jest prawidłowa poza wcześniejszymi zastrzeżeniami dotyczącymi przewagi w planie specjalności wykładów nad formami zajęć aktywizującymi studentów, rozwijającymi także ich praktyczne umiejętności.

Studenci bydgoskiej polonistyki, tak jak wszyscy studiujący w UKW, mają możliwość indywidualizacji studiów w ramach Indywidualnego Programu i Planu Studiów oraz Indywidualnej Organizacji Studiów. Warunki tych sposobów indywidualizacji studiów zapisane są w *Regulaminie studiów UKW w Bydgoszczy*, a możliwość ich realizacji potwierdza odpowiedni fragment *Misji i Strategii Wydziału Humanistycznego UKW na lata 2012-2016*

Studenci obecni na spotkaniu z Zespołem nie potrafili jednoznacznie określić czy zajęcia mają dobrze określony nakład pracy, choć mieli świadomość tego, czym są punkty ECTS i do czego służą w kontekście określania ich nakładu pracy. Dobrą praktyką w tym zakresie byłaby ewaluacja liczby punktów przypisanych do konkretnych zajęć, ponieważ studenci uważają, że liczba punktów ECTS nie ma znaczenia w kontekście nakładu pracy, jaki poświęcają na zaliczenie zajęć.

Studenci na spotkaniu z Zespołem potwierdzili dane znajdujące się w sylabusach przedmiotów – ich zdaniem sekwencja przedmiotów i modułów jest prawidłowa; podkreślali, że studia na UKW w Bydgoszczy są przeprowadzane w sposób, który w większości wypełnia założenia deklarowane w programie kształcenia i sylabusach poszczególnych przedmiotów.

Osoby wybitnie uzdolnione mają do dyspozycji dwie formy indywidualizacji procesu kształcenia Indywidualny Plan Studiów oraz Indywidualną Organizację Studiów. Studenci mają świadomość tego jak ubiegać się o indywidualizację procesu kształcenia, jednak korzystają z niej rzadko. Analiza dokumentacji przedstawionej przez Uczelnię wykazała, że w momencie wizytacji z indywidualizacji korzystały tylko osoby studiujące więcej niż jeden kierunek. Studenci tłumaczą brak chęci korzystania z ITS czy IOS brakiem zrozumienia korzyści płynących z tego. Dobrą praktyką w tym aspekcie mogłaby okazać się akcja uświadamiająca konkretne korzyści płynące z indywidualizacji procesu kształcenia, jakie mogą uzyskiwać studenci wybitnie uzdolnieni.

2) Zakładane efekty kształcenia, treści programowe, formy zajęć oraz stosowane metody dydaktyczne tworzą spójną całość.

Założone dla ocenianego kierunku efekty kształcenia i treści programowe określone w sylabusach są zasadniczo spójne, z paroma wyjątkami. Np. efekty kształcenia wykładu *Kultura i media*: Wiedza: zna i definiuje podstawowe pojęcia z zakresu badań nad kulturą i jej związków z mediami; omawia główne zagadnienia związane z budową i funkcjonowaniem systemu kultury i systemu mediów. Umiejętności: posługuje się podstawą terminologią związaną z opisywaniem kultury i jej związków z mediami. Kompetencje społeczne: rozumie potrzebę uczestniczenia w kulturze poprzez krytyczną refleksję – są w ogromnej mierze niespójne z niekoherentnymi i nieodpowiadającymi tematowi zajęć treściami kształcenia: 1.Kultura – problemy z pojęciem; 2.Teorie kultury; 3.Wybrane zagadnienia z historii kultury; 4.Kultura a media; 5.Źródła kultury europejskiej; 6.Problemy kultury współczesnej; 7.Odzwierciedlenie w mediach problemów kultury współczesnej; 8. „Ja” wobec kultury; 9.Co to znaczy uczestniczyć w kulturze; 10.Wolność a kultura. Jedynie treści kształcenia zapisane w punktach 4 i 7 mają związek z tematem zajęć i założonymi dla nich efektami kształcenia, zapisanymi zresztą dosyć niedbale.

Podobnie wygląda sylabus przedmiotu *Literacki kontekst dziennikarstwa*. Efekty kształcenia (Wiedza: prezentuje główne zasady badania i funkcjonowania relacji między literaturą i mediami; prezentuje podstawowe wiadomości, terminy i metody związane z interpretacją dzieł pozostających na styku literatury i komunikacji społeczno-medialnej. Umiejętności: Posługuje się podstawą terminologią związaną z literaturoznawczym kontekstem działań dziennikarskich, stosuje odpowiednie narzędzia badawcze związane z

analizą określonych wytworów piśmiennych; konstruuje typowe wystąpienie ustne i prezentacje multimedialne. Kompetencje społeczne: rozumie potrzebę samokształcenia i uczestnictwa w kulturze) są niespójne z „treściami programowymi realizowanymi na zajęciach” zapisanymi w czterech punktach: 1.Wprowadzenie; 2.Arytstoteles *Retoryka*; 3.Cycero *Mowa w obronie poety Archiasza*; 4.Publicystyka polska od renesansu do współczesności.

W wypadku specjalności na studiach I i II stopnia widoczny jest także brak spójności pomiędzy efektami kształcenia, treściami programowymi a formami zajęć. Zaznacza się tu zdecydowana przewaga biernych form podawczych (wykłady) nad czynnymi (konwersatoria, ćwiczenia). Na studiach I stopnia na specjalności medialnej stosunek wykładów do ćwiczeń to 330 : 30, na specjalności medialnej 315:45, na specjalności Edytorstwo komputerowe i redakcja wydawnictw – 285: 75. Na studiach II stopnia: krytyka literacko-artystyczna oraz filmoznawstwo 90:60, komunikowanie w administracji: 105:45. Studia na ocenianym kierunku mają profil ogólnoakademicki, ale to specjalności mają wyposażać studentów w dodatkowe kompetencje i umiejętności praktyczne przydatne na rynku pracy; jest to niesłychanie trudne do osiągnięcia przy takiej dominacji biernych form podawczych i całkowitym braku zajęć o charakterze praktycznym (warsztatów, laboratoriów itd.).

Należy dodać, że także studenci na spotkaniu z Zespołem Oceniającym krytycznie ocenili metody i formy dydaktyczne stosowane na wielu zajęciach – ich zdaniem prowadzący zbyt mało uwagi przywiązują do pobudzania aktywności studentów w trakcie zajęć.

Niekiedy podobny brak spójności widać pomiędzy założonymi dla przedmiotu efektami kształcenia a stosowanymi na zajęciach metodami dydaktycznymi. Na przykład przedmiot *Retoryka praktyczna* realizowany jest w formie 15-godzinnego wykładu, metody dydaktyczne to wykład, elementy dyskusji, analiza i interpretacja tekstów źródłowych, prezentacja multimedialna, warunkiem zaliczenia zaś jest wykonanie projektu – nie wiadomo jakiego.

Ocena końcowa 3 kryterium ogólnego⁴: w pełni

Syntetyczna ocena opisowa stopnia spełnienia kryteriów szczegółowych

1) Realizowany program kształcenia umożliwia studentom osiągnięcie zakładanych celów i efektów kształcenia oraz uzyskanie zakładanej struktury kwalifikacji absolwenta. Realizowany w tej chwili program studiów I i II stopnia wymaga modyfikacji ze względu na małą możliwość indywidualizacji kształcenia i zbyt słabe dostosowanie do potrzeb i oczekiwań współczesnego humanisty. System ECTS wymaga korekty.

2) Zakładane efekty kształcenia i treści programowe na ogół (z pewnymi wyjątkami) tworzą spójną całość, natomiast pojawiają się niespójności pomiędzy efektami i treściami kształcenia a formami zajęć, które należy możliwie szybko wyeliminować.

4. Liczba i jakość kadry dydaktycznej a możliwość zagwarantowania realizacji celów edukacyjnych programu studiów

1) Liczba pracowników naukowo-dydaktycznych i struktura ich kwalifikacji umożliwiają osiągnięcie założonych celów kształcenia i efektów realizacji danego programu,

Minimum kadrowe na kierunku filologia polska tworzy w bieżącym roku akademickim na obu stopniach 19 osób, zatrudnionych w trybie mianowania lub na podstawie umowy o pracę. Należy zauważyć, że stan ten odbiega od danych zawartych w dokumentacji przedstawionej w raporcie Samooceny (Załącznik Nr 1: *Wykaz nauczycieli akademickich stanowiących minimum kadrowe*; Załącznik Nr 2: *Wykaz pozostałych nauczycieli akademickich prowadzących zajęcia dydaktyczne na kierunku filologia polska*). Przedłożone oświadczenia o wyrażeniu zgody na wliczenie do minimum kadrowego pozwalają na stwierdzenie, iż warunki określone w art. 112 a ustawy z dn. 27 lipca 2005 r. - Prawo o szkolnictwie wyższym (Dz. U. z 2012 r., 572 i 742) spełniają wszystkie osoby zgłoszone do minimum kadrowego z dwoma wyjątkami: jeden z samodzielnych pracowników rozwiązał bowiem stosunek pracy od 30.09 2014, a drugi dr hab., w tym roku akademickim wszedł w skład minimum kadrowego na kulturoznawstwie; ponadto jeden pracownik samodzielny i jeden doktor złożyli oświadczenia o przynależności do minimum kadrowego jedynie na I stopniu, a nie na obu, jak wynika z Załącznika Nr 1. Do minimum kadrowego na I stopniu wliczyć należy natomiast dwu doktorów, którzy podpisali stosowne oświadczenia, choć nie uwzględnia tego wspomniany Załącznik.

Aktualna liczba pracowników stanowiących minimum kadrowego to zatem na I stopniu 19 osób – 11 pracowników samodzielnych (w tym 9 doktorów habilitowanych i 2 profesorów tytularnych) oraz 8 doktorów. Na II stopniu w skład minimum kadrowego wchodzi razem 12 osób – 7 pracowników samodzielnych (6 doktorów habilitowanych i 1 profesor tytularny) oraz 5 doktorów. Wszystkie te osoby tworzące minimum kadrowe zatrudnione są w uczelni w pełnym wymiarze czasu w trybie mianowania lub na podstawie umowy o pracę, nie krócej niż od początku semestru, a uczelnia stanowi ich podstawowe miejsce pracy. Liczba osób wchodzących w skład minimum kadrowego na ocenianym kierunku studiów spełnia zatem wymagania prawne i umożliwia realizowanie procesu kształcenia, zgodnie z §§ 13,14 i 15 ust. 1 Rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 5 października 2011 r. w sprawie warunków prowadzenia studiów na określonym kierunku i poziomie kształcenia (Dz. U. Nr 243, poz. 1445, z późn. zm.).

W skład zespołu stanowiącego minimum kadrowe na ocenianym kierunku wchodzi 19 nauczycieli akademickich, na obu zaś stopniach studiuje aktualnie 125 studentów (stan z

dn. 31.03.2014, dane według Raportu Samooceny, s. 22). Relacja między liczbą pracowników wliczanych do minimum kadrowego a liczbą studentów na filologii polskiej wynosi 1:7 i jest znacznie wyższa od określonej w rozporządzeniu dla kierunków w obszarze nauk humanistycznych (§ 17 ust. 1 pkt. 2 rozporządzenia MNiSW z dn. 5 października 2011 r., w sprawie warunków prowadzenia studiów na określonym kierunku i poziomie kształcenia (Dz. U. nr 243, poz. 1445). Wizytowany kierunek spełnia więc z naddatkiem wymagania określone przez prawo, co umożliwia bezpośredni kontakt studentów z prowadzącymi i wpływa na pozytywne kształtowanie więzi społecznych między wykładowcą a studentem.

Kopie dyplomów znajdujące się w teczkach zostały poświadczane za zgodność z oryginałem. We wszystkich teczkach znajdują się dokumenty potwierdzające uzyskanie stopni i tytułów naukowych. Akty mianowania oraz umowy o pracę zawierają wymagane prawem elementy.

Analiza obciążenia nauczycieli akademickich stanowiących minimum kadrowe pozwala na stwierdzenie, iż wszyscy nauczyciele akademicy spełniają warunki określone w § 13 ust. 2 powyższego rozporządzenia, zgodnie z którym nauczyciel akademicki może być zaliczony do minimum kadrowego, jeżeli w danym roku akademickim prowadzi na danym kierunku studiów zajęcia dydaktyczne w wymiarze co najmniej 30 godzin zajęć dydaktycznych – w przypadku samodzielnego nauczyciela akademickiego lub 60 godzin zajęć dydaktycznych – w przypadku nauczyciela akademickiego posiadającego stopień naukowy doktora lub kwalifikacje drugiego stopnia.

Z analizy danych dotyczących składu minimum kadrowego na wizytowanym kierunku z okresu ostatnich 4 lat, tj. 2011/2012-2014/2015 wynika, że 6 spośród nauczycieli zaliczonych do minimum kadrowego w bieżącym roku akademickim było zaliczonych do minimum tego kierunku w roku akademickim 2013/2014, 5 spośród nauczycieli zaliczonych do minimum kadrowego w bieżącym roku akademickim było zaliczonych do minimum tego kierunku w roku akademickim 2012/2013., a 4 – w roku akademickim 2011/2012.

2) dorobek naukowy i kwalifikacje dydaktyczne kadry, zwłaszcza tworzącej minimum kadrowe, są adekwatne do realizowanego programu i zakładanych efektów kształcenia; na kierunkach o profilu praktycznym w procesie kształcenia uczestniczą nauczyciele z doświadczeniem praktycznym, związanym z danym kierunkiem studiów,

Kierunek filologia polska należy do obszaru nauk humanistycznych. Zespół wizytujący PKA przeprowadził ocenę spełnienia wymagań dotyczących minimum kadrowego na podstawie przesłanej dokumentacji, dokumentów przedstawionych podczas wizytacji i

rozmów przeprowadzonych z władzami Wydziału. W ocenie uwzględniono w szczególności posiadane stopnie naukowe i specjalizację naukową oraz dorobek nauczycieli akademickich. Sprawdzono również obciążenia dydaktyczne w bieżącym roku akademickim oraz złożone oświadczenia o wliczeniu do minimum kadrowego.

Struktura kwalifikacji osób prowadzących zajęcia dydaktyczne na ocenianym kierunku jest prawidłowa. Zespół pracowników należących do minimum stanowią osoby z wykształceniem filologicznym w zakresie literaturoznawstwa i językoznawstwa, legitymujące się dorobkiem naukowym odpowiadającym tym kwalifikacjom. Na I stopniu pracownicy reprezentują dyscypliny językoznawstwa i literaturoznawstwa w stopniu zrównoważonym (odpowiednio: 8 i 11). Odnotować należy jednak zachwianie tych proporcji na II stopniu (odpowiednio 7 do 4), zwłaszcza wśród samodzielnej kadry naukowej, gdzie do minimum należy 5 językoznawców i 2 literaturoznawców. Przy ogólnej liczbie pracowników danych specjalności prowadzących zajęcia na tym poziomie studiów nie powinno to jednak zakłócać osiągania założonych na kierunku efektów kształcenia.

Biorąc pod uwagę poświadczone dyplomem specjalności naukowe oraz rozwijane zainteresowania badawcze, można stwierdzić, że struktura kwalifikacji osób prowadzących zajęcia obejmuje znaczącą większość wiedzy i umiejętności potrzebnych do realizacji efektów kształcenia na ocenianym kierunku studiów. W efektach tych na obu stopniach kształcenia zawarto także odesłania do historii, filozofii, religioznawstwa i medioznawstwa, przy czym tylko jedna osoba w minimum kadrowym na I stopniu ma stopień doktora nauk humanistycznych w zakresie literaturoznawstwa uzyskany na podstawie pracy filmoznawczej (*Filmowa Bydgoszcz 1896-1939*). Reprezentanci pozostałych dyscyplin naukowych, posiadający stopnie naukowe i dorobek zorientowany na problematykę, do której odnoszą się wskazane wyżej efekty kształcenia, znajdują się natomiast w gronie osób prowadzących zajęcia na kierunku, niewchodzących w skład minimum kadrowego. Wątpliwości budzi jedynie możliwość realizacji efektu kształcenia związanego z religioznawstwem (K_W06 na obu stopniach), przedstawiona dokumentacja dotycząca kwalifikacji i dorobku naukowego osób prowadzących zajęcia nie uzasadnia bowiem kompetencji kadry w tym zakresie.

Na podstawie analiz dokumentacji osobowej oraz dorobku naukowego pracowników dydaktycznych na kierunku filologia polska na UKW w Bydgoszczy (I i II stopień, profil ogólnoakademicki) należy stwierdzić, że struktura kwalifikacji i dorobek kadry tworzącej minimum kadrowe oraz realizującej zajęcia na ocenianym kierunku jest prawidłowa i umożliwia realizację celów programowych. Wskazana byłaby jedynie większa dbałość o dostosowanie struktury kwalifikacji kadry prowadzącej zajęcia na specjalnościach do założonych efektów kształcenia, które dotyczą przedmiotów sytuujących się na pograniczach filologii polskiej (zwłaszcza nauki o mediach, komunikacja społeczna, nauki o sztuce).

Na podstawie analizy umów o pracę, aktów mianowania oraz informacji uzyskanych podczas wizytacji można stwierdzić, iż minimum kadrowe charakteryzuje się dużą stabilnością. Większość nauczycieli akademickich pracuje na Uczelni od lat 80. i 90., kiedy to zatrudniona została ponad połowa pracowników tworzących minimum kadrowe, najmłodszy z nich natomiast od lat kilkunastu, po uzyskaniu stopnia doktora na macierzystej Uczelni. Zdecydowana większość umów o pracę została zawarta na czas nieokreślony w pełnym wymiarze czasu pracy. Dla wszystkich nauczycieli akademickich stanowiących minimum kadrowe Uczelnia stanowi podstawowe miejsce pracy.

Kierunek filologia polska spełnia wymogi dotyczące minimum kadrowego określone przepisami prawa dla studiów I i II stopnia w zakresie kwalifikacji naukowych i dorobku. Kompetencje merytoryczne i dorobek naukowy zarówno pracowników stanowiących minimum kadrowe, jak i pozostałych osób prowadzących zajęcia na kierunku są adekwatne do realizowanego programu oraz zakładanych efektów kształcenia i umożliwiają ich osiągnięcie. Wśród zatrudnionych osób są specjaliści w zakresie historii języka i badań nad współczesną polszczyzną, legitymujący się licznymi publikacjami w zakresie fonetyki, fleksji, morfologii, składni, semantyki, onomastyki, gramatyki stylistycznej i dialektologii.

Literaturoznawstwo reprezentują osoby zajmujące się literaturą staropolską, oświeceniem, pozytywizmem i Młodą Polską, a także literaturą dwudziestowieczną. Dorobek pracowników obejmuje również dydaktykę szkolną, literaturę dla dzieci i młodzieży oraz zagadnienia edytorskie, osobne pole badawcze znajdujące przełożenie na dydaktykę stanowią komparatystyka oraz badania dialektologiczne i regionalistyczne (nad mową i kulturą bydgoską, kujawską i kocińską). Zdobyte przez pracowników stopnie w dyscyplinie literaturoznawstwa i językoznawstwa oraz deklarowane przez nich specjalności naukowe zostały w pełni potwierdzone przez udokumentowany dorobek publikacyjny. W jednym tylko przypadku dorobek badawczy wydaje się szczególnie skromny – chodzi o pracownika samodzielnego, który od wydania książki habilitacyjnej w 2010 r. opublikował tylko dwa artykuły naukowe (zgodnie z Załącznikiem Nr 3 Publikacje nauczycieli akademickich stanowiących minimum kadrowe na kierunku *filologia polska*).

Na kierunku filologia polska zajęcia prowadzą także pracownicy niewchodzący do minimum kadrowego, m.in. jeden profesor tytularny nauk humanistycznych w zakresie literaturoznawstwa oraz doktorzy habilitowani reprezentujący dyscypliny pokrewne polonistyce, których kompetencje odpowiadają wiedzy i umiejętnościom założonym w kierunkowych efektach kształcenia: filozof, historyk, filmoznawca, a także doktor pedagogiki, magister matematyki i informatyki, który ukończył także studia podyplomowe w zakresie ochrony własności intelektualnej. Wszystkie te osoby zatrudnione są na podstawie umowy o pracę lub mianowania, tylko z jednym wyjątkiem na pełen etat.

Generalnie obsada zajęć zgodna jest z wykazywaną przez pracowników prowadzących zajęcia na kierunku specjalnością badań oraz doświadczeniem zawodowym. Zwyczajowo moduły zajęć przypisane są poszczególnym katedrom i zakładom, kierownicy przydzielają je pracownikom zgodnie z profilem ich zainteresowań badawczych, a dyrekcja Instytutu koordynuje przydział obciążeń. Mimo przejrzystości tych procedur, analiza obciążeń dydaktycznych nauczycieli akademickich ujawnia w pojedynczych przypadkach pewne nieprawidłowości w przydziale zajęć: potwierdzone przez specjalność naukową i dorobek kompetencji merytoryczne kilku nauczycieli akademickich nie są w pełni adekwatne do z tematyki przydzielonych im modułów, co w efekcie może utrudniać osiągnięcie założonych dla tych przedmiotów celów i efektów kształcenia.

Najwięcej wątpliwości budzi jednak przydzielanie zajęć na specjalności medialnej na I stopniu. Sytuacja ta dotyczy pracownika należącego do minimum kadrowego, zajmującego się dwudziestowieczną poezją i literaturą dokumentu osobistego, któremu przydzielono 5 spośród 9 przedmiotów w ramach tej specjalności, wchodzących w zakres medioznawstwa: Etyka dziennikarska, Historia i rynek mediów, Komunikacja medialna, Kultura i media, Literacki kontekst dziennikarstwa. Osoba ta, zgodnie z przedstawioną w Załącznikach nr 1 i 3 dokumentacją, nie posiada poświadczonych dyplomem ani dorobkiem kompetencji, nie wykazuje także żadnego doświadczenia i kwalifikacji w tym zakresie zdobytego poza uczelnią. Generalnie żadne z zajęć znajdujących się w obecnym pensum tego nauczyciela nie są adekwatne do przedstawionych w dokumentacji zainteresowań naukowych, dotyczy to również powierzanej mu Komparatystyki na II stopniu. Z kolei inna osoba specjalizująca się w badaniach komparatystycznych prowadzi zajęcia specjalnościowe w zakresie dziennikarstwa, nie dołączając do dokumentacji poświadczającego te kompetencje dorobku.

Przedmioty w ramach specjalności edytorstwo komputerowe i redakcja wydawnictw przydzielono specjalistce od oświecenia, zajmującej się również edytorstwem tekstów XVIII-wiecznych. Powierzono jej jednak niemal wszystkie zajęcia specjalistyczne wchodzące w skład dwóch specjalności edytorskich na I i II stopniu, a także Sztukę pisania na specjalności komunikowanie w administracji i zarządzaniu, przedmiot znacząco odległy od jej zainteresowań naukowych. Badacz problematyki religijności i cielesności w literaturze staropolskiej prowadzi z kolei Wybrane zagadnienia wydawnicze, a jego kwalifikacje w tym zakresie nie są poświadczone deklarowanymi zainteresowaniami naukowymi.

Zgodnie z obowiązującymi na ocenianym kierunku procedurami seminaria dyplomowe prowadzone są przez samodzielnych pracowników naukowych, co potwierdza przedstawiona Zespołowi Oceniającemu lista aktualnych seminariów licencjackich i magisterskich. Zwraca jednak uwagę fakt, że powszechną praktyką na ocenianym kierunku jest powierzanie wykładów niesamodzielnym pracownikom naukowym, zarówno na I, jak i II stopniu kształcenia, co może dziwić przy znaczącej przewadze samodzielnych

pracowników dydaktycznych w minimum kadrowym. Sytuacja ta dotyczy przedmiotów prowadzonych przez siedmioro doktorów. Nie zawsze da się to wytłumaczyć zaawansowaną procedurą habilitacyjną czy doświadczeniem praktycznym osoby prowadzącej przedmiot specjalnościowy.

Generalnie jednak nieadekwatne do potwierdzonych kompetencji merytorycznych przydziały zajęć są nieliczne. Zgodnie z wyjaśnieniami dyrekcji, stanowią one wyjątkowe sytuacje, w których o obsadzie decyduje konieczność zapewnienia pracownikowi pensum. Problem ten może też wiązać się z prowadzoną w Instytucie polityką kadrową oraz dynamiką przechodzenia nauczycieli o kompetencjach adekwatnych do efektów kształcenia na kierunku filologia polska do minimum kadrowych innych kierunków, wyrastających koncepcyjnie ze specjalności powstałych w ramach filologii polskiej.

Biorąc pod uwagę wszystkie omówione kwestie można stwierdzić, że zarówno kwalifikacje nauczycieli akademickich zgłoszonych do minimum kadrowego, jak i ich doświadczenie i dorobek naukowy skorelowane są z celami realizowanego programu oraz zakładanymi efektami kształcenia, z zastrzeżeniami dotyczącymi pojedynczych osób.

Na ocenianym kierunku nie odbywa się kształcenie na odległość, nie ma również możliwości korzystania z platformy e-learningowej „Moodle”. Pracownicy ani dyrekcja Instytutu nie sygnalizują potrzeby stosowania takich form kształcenia, mimo iż w Misji i Strategii Wydziału Humanistycznego na lata 2012-2016 mowa jest o wykorzystywaniu nowoczesnych metod i technologii w dydaktyce akademickiej. Kadra korzysta natomiast z możliwości, jakie daje Repozytorium UKW, które gromadzi i udostępnia materiały dydaktyczne oraz dorobek naukowy pracowników i doktorantów.

3) jednostka prowadzi politykę kadrową sprzyjającą podnoszeniu kwalifikacji i zapewnia pracownikom warunki rozwoju naukowego i dydaktycznego, w tym także przez wymianę z uczelniami i jednostkami naukowo-badawczymi w kraju i za granicą.

Jednym z podstawowych zadań Uniwersytetu Kazimierza Wielkiego oraz kierownictwa Wydziału Humanistycznego i Instytutu Filologii Polskiej i Kulturoznawstwa jest wspieranie rozwoju naukowego kadry naukowo-dydaktycznej. Realizowane jest to poprzez udzielanie urlopów naukowych na sfinalizowanie rozpraw doktorskich i habilitacyjnych; przyznawanie stypendiów doktorskich i habilitacyjnych. Uniwersytet rozbudowuje system motywacyjny, aby wzmocnić rozwój naukowy (stypendia, nagrody, dodatek motywacyjny). Wspiera w zakresie udziału pracowników w konferencjach, zarówno krajowych, jak i zagranicznych, dofinansowuje przedsięwzięcia naukowe organizowane przez naszych pracowników, pokrywa koszty związane z publikacjami prac naukowych: całkowicie (w przypadku publikacji będących podstawą w staraniach awansowych) lub

częściowo (inne monografie – środki w ramach tzw. badań statutowych oraz badań własnych).

Od kilku lat na UKW stosowane są procedury umożliwiające dostosowanie obciążeń dydaktycznych do możliwości prowadzenia badań, w szczególności redukcję pensum dla osób realizujących badania naukowe w ramach projektów badawczych (np. Zarządzenie Nr 88/2011/2012 Rektora Uniwersytetu Kazimierza Wielkiego z dnia 28 czerwca 2012 roku, w sprawie wymiaru zajęć dydaktycznych na rok akademicki 2012/2013).

Biuro Współpracy Międzynarodowej UKW organizuje liczne szkolenia (średnio 4 razy w roku) w zakresie możliwości i zasad pozyskiwania środków na badania naukowe ze źródeł krajowych i zagranicznych. Biuro Współpracy Międzynarodowej i Dział Nauki zapewniają pełną obsługę administracyjną oraz prowadzą konsultacje w zakresie realizacji projektów badawczych.

Na Wydziale istnieje pełna świadomość znaczenia właściwie prowadzonej polityki kadrowej dla wysokiego poziomu nauczania i systematycznego rozwoju naukowego zatrudnionych pracowników. Zgodnie z Misją i strategią rozwoju Wydziału Humanistycznego Uniwersytetu Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy na lata 2012 – 2016 do celów strategicznych należy zapewnienie najwyższej jakości kształcenia i wychowania oraz wzmacnianie wysokiej pozycji naukowej Wydziału. W związku z założonymi celami w jednostce prowadzona jest systematyczna i dynamiczna polityka awansowa, stanowiąca największe osiągnięcie IFPiK w ostatnich pięciu latach. Świadczy ona o wprowadzeniu skutecznych działań naprawczych, podjętych przez Instytut w odpowiedzi na zalecenie sformułowane w ostatniej ocenie jakości kształcenia PKA w 2009 r., dotyczące konieczności zdynamizowania osiągania stopni i tytułów naukowych. Od tego czasu tytuł profesora nauk humanistycznych uzyskały dwie osoby pracujące na ocenianym kierunku (literaturoznawca oraz językoznawca), a procedura związana z trzecią (filmoznawca) jest już znacznie zaawansowana. Od 2010 roku aż 10 osób uzyskało stopień doktora habilitowanego: 7 z literaturoznawstwa i 3 z językoznawstwa; wszyscy ci pracownicy, z jednym wyjątkiem, prowadzą aktualnie zajęcia na ocenianym kierunku. Silny proces usamodzielniania się pracowników przy jednoczesnym wstrzymaniu nowych zatrudnień ze względu na malejącą liczbę studentów na kierunku sprawia, że zaczyna być odczuwana luka pokoleniowa (tylko jeden pracownik w ostatnich 5 latach obronił pracę doktorską), a struktura kadry wchodzącej w skład minimum na kierunku wskazuje na coraz znaczącą przewagę pracowników samodzielnych. Władze Instytutu w pełni zdają sobie sprawę z niebezpieczeństw, które wiążą się z tym zjawiskiem.

Ten dynamiczny rozwój naukowy kadry możliwy był dzięki prowadzeniu właściwej polityki przez władze Instytutu umożliwiającej podnoszenie kwalifikacji, dzięki długoterminowym okresom zatrudnienia sprzyjającym stabilizacji pracy oraz wypracowaniu skutecznych procedur doboru i weryfikacji pracowników. Na Uczelni obowiązuje konkursowy system

zatrudniania, w którym brane są pod uwagę osiągnięcia naukowe i dydaktyczne oraz organizacyjne nauczyciela akademickiego, Zarządzeniem Rektora uregulowane zostały również procedury awansu na stanowisko profesora nadzwyczajnego, wymagające znacznego przyrostu dorobku naukowego po uzyskaniu stopnia doktora habilitowanego. Rozwój kadry na ocenianym kierunku wspomagają także standardowe procedury jej weryfikacji. Polegają one na ocenie zajęć dydaktycznych poszczególnych nauczycieli przez studentów w formie anonimowej ankiety (od roku w formie elektronicznej) oraz na okresowych hospitacjach pracowników niesamodzielnych, prowadzonych przez kierowników katedr i zakładów – negatywna ocena w ankiecie ewaluacyjnej sprawia, że stosuje się również hospitacje interwencyjne (Zespołowi Oceniającemu przedstawiono do wglądu wypełnione kwestionariusze hospitacji). Wyniki ankiet studenckich oraz hospitacji analizowane są przez dyrekcję Instytutu i brane pod uwagę podczas okresowej oceny pracownika. Podczas rozmowy z kadrą pracownicy podkreślili, że znają reguły weryfikacji swojej pracy oraz mają możliwość zapoznania się z wynikami hospitacji i ankiet ewaluacyjnych w systemie USOS.

Jednocześnie należy zauważyć, że intensywny rozwój naukowy nauczycieli akademickich przekładający się na dynamikę awansów zawodowych nie znalazł pełnego przełożenia na proces dydaktyczny i umacnianie tożsamości kierunku. Niepokojąca dla przyszłości filologii polskiej wydaje się bowiem tendencja do przechodzenia pracowników naukowo-dydaktycznych związanych od lat z tym kierunkiem do minimów kadrowych innych kierunków, wyłaniających się niejednokrotnie spośród specjalności proponowanych pierwotnie w ramach polonistyki (kulturoznawstwo, humanistyka 2.0, logopedia, dziennikarstwo i komunikacja społeczna). Władze Instytutu zdają sobie sprawę z krótkowzroczności tej polityki oraz sprzeczności interesów kadrowych w ramach Wydziału, starają się jednak przede wszystkim doraźnie zapewnić pełne pensum swoim pracownikom, powierzając im zajęcia na innych kierunkach. Na skutek zmniejszenia się liczby studentów i braku godzin dydaktycznych pojawiła się także konieczność redukcji kadry w jednostce, a jedna osoba prowadząca zajęcia na ocenianym kierunku została zatrudniona na pół etatu. Władze Instytutu mają jednocześnie świadomość, że nacisk położony na badania naukowe i rozwój kadry nie znajduje pełnego odzwierciedlenia w jakości kształcenia, dlatego też deklarują rozpoczęcie intensywnych prac nad przebudową i uatrakcyjnieniem oferty dydaktycznej, mającej przyciągnąć studentów i zapobiec samolikwidacyjnym tendencjom kierunku.

Systematyczny rozwój kadry ocenianego kierunku możliwy jest dzięki rozbudowanemu systemowi działań, które sprzyjają podnoszeniu kwalifikacji pracowników naukowych i zapewniają właściwe warunki rozwoju naukowego i dydaktycznego. Do działań tych należy:

- udzielanie urlopów naukowych na sfinalizowanie rozpraw doktorskich i habilitacyjnych (od roku 2011 z urlopów naukowych skorzystało 9 pracowników IFPiK);
- przyznawanie stypendiów doktorskich i habilitacyjnych (większość pracowników zamiast stypendium wybiera możliwość urlopu naukowego);
- przyznawanie nagród za działalność naukową, dydaktyczną i organizacyjną (za projekty badawcze, pracę dydaktyczną, aktywizację studentów, aktywność dotyczącą współpracy z otoczeniem), które do zeszłego roku odbywało się na wniosek dyrektora Instytutu; od tego roku Rektor wstrzymał przyznawanie tego typu nagród;
- przyznawanie nagród rektorskich za uzyskanie stopnia i tytułu naukowego;
- dofinansowanie działalności naukowej pracowników: organizacji i udziału w konferencjach (krajowych i zagranicznych), kosztów związanych z publikacjami prac naukowych (całkowicie w przypadku publikacji stanowiących podstawę w procedurach awansowych lub częściowo w przypadku innych monografii) oraz projektów badawczych ze środków instytutowych w ramach badań statutowych, w trybie wewnętrznych konkursów;
- możliwość publikacji prac naukowych w Wydawnictwie Uniwersytetu Kazimierza Wielkiego;
- stosowanie procedur pozwalających na dostosowanie obciążeń dydaktycznych do możliwości prowadzenia badań, w szczególności redukcja pensum dla osób realizujących badania naukowe w ramach projektów badawczych (np. Zarządzenie Nr 88/2011/2012 Rektora Uniwersytetu Kazimierza Wielkiego z dnia 28 czerwca 2012 roku, w sprawie wymiaru zajęć dydaktycznych na rok akademicki 2012/2013);
- organizowanie szkoleń (średnio 4 razy w roku) przez Biuro Współpracy Międzynarodowej UKW w zakresie możliwości i zasad pozyskiwania środków na badania naukowe ze źródeł krajowych i zagranicznych. Biuro Współpracy Międzynarodowej i Dział Nauki zapewniają również pełną obsługę administracyjną oraz prowadzą konsultacje w zakresie realizacji projektów badawczych;
- szkolenia dotyczące KRK (na temat tworzenia programów i wypełniania sylabusów).

Wszystkie te formy wsparcia ze strony Uczelni i Instytutu zostały potwierdzone podczas spotkania Zespołu Oceniającego z kadrami akademicką. Rozwojowi kadry sprzyja także tendencja do organizowania się pracowników w zespoły badawcze, zwłaszcza w ramach poszczególnych zakładów i katedr oraz podejmowanie wspólnych projektów, finalizowanych sesjami naukowymi i publikacjami pokonferencyjnymi; Instytut wspiera finansowo te przedsięwzięcia.

Rozwój naukowy kadry wspomaga również wymiana z uczelniami i jednostkami naukowo-badawczymi w kraju i za granicą, pracownicy uczestniczą w ogólnopolskich i międzynarodowych konferencjach naukowych, a także je organizują, biorą udział w międzynarodowych projektach i zespołach eksperckich (np. w badaniach komparatystycznych prowadzonych z Uniwersytetem w Wilnie, a także z naukowcami z Ukrainy i Białorusi), zasiadają w komitetach redakcyjnych czasopism wydawanych poza krajem oraz międzynarodowych towarzystwach i organizacjach naukowych. Internacjonalizacji badań naukowych zakresie sprzyja sformalizowana od 2012 r. współpraca z placówkami za granicą: Uniwersytetami w Szumenie (Bułgaria), Debreczynie (Węgry), Rydze (Łotwa) oraz Czarnomorskim Uniwersytetem Państwowym im. Petro Mohyły (Ukraina). Z inicjatywy pracowników Instytutu nawiązana została formalna współpraca z Uniwersytetem w Zagrzebiu, w ramach której nastąpiła wymiana między studentami z Polski i Chorwacji (w sumie 36 osób od 2012 r.), w Bydgoszczy zorganizowano także w tym roku akademickim warsztaty glottodydaktyczne, które cieszyły się dużym zainteresowaniem. W latach 2010-2014 w wymianie międzynarodowej w ramach programu Erasmus wzięło udział tylko 3 nauczycieli akademickich, a zajęcia dydaktyczne w Bułgarii i Chorwacji poprowadziło w sumie 5 osób. To stosunkowo niewielkie zainteresowanie władze Instytutu tłumaczą specyfiką kierunku i brakiem zagranicznych polonistyk; podczas spotkania Zespołu Oceniającego z kadrą pracownicy potwierdzili dystans do wyjazdów zagranicznych w ramach programu Erasmus, powołując się na związane z nim skomplikowane procedury administracyjne. Wyjazdy pracowników na wykłady i staże pośrednio przekładają się na proces dydaktyczny oferowany na kierunku filologia polska, aby jednak osiągnąć satysfakcjonujący poziom internacjonalizacji procesu kształcenia, należałoby silniej uaktywnić na polu współpracy międzynarodowej zarówno studentów, jak i pracowników.

Podczas spotkania Zespołu Oceniającego z kadrą akademicką pracownicy wysoko ocenili istniejące w Instytucie formy wspierania rozwoju naukowo-dydaktycznego, w tym możliwości dofinansowania działalności naukowej oraz publikacji. Podkreślali również, że wyróżniający się pracownicy dydaktyczni otrzymują nagrody Rektora (szczególnie za formy aktywizowania studentów), choć w ostatnim czasie zauważalny jest mniejszy udział tego typu nagród w porównaniu z naukowymi. Uczestnicy spotkania zwracali także uwagę, że prowadzone przez nich badania naukowe mają wpływ na proces dydaktyczny, przekładając się na tematy prac dyplomowych oraz akcentowali zaangażowanie studentów w badania naukowe: ich działalność w kołach naukowych, włączanie ich w badania źródłowe nad literaturą dawną i prace edytorskie, uczestnictwo w warsztatach glottodydaktycznych, udział w międzynarodowych konferencjach, a szczególnie zorganizowaną z inicjatywy studenckiej i cieszącą się ogromnym zainteresowaniem konferencję hippisowską.

Pracownicy przyznali, że Instytut zapewnia udział w szkoleniach dotyczących KRK, ale opinie na temat ich przydatności były podzielone. Generalnie zauważalne było wyraźne spolaryzowanie postaw pracowników wobec przemian zachodzących w szkolnictwie wyższym: obok zdecydowanego i przeważającego oporu wobec jakichkolwiek zmian, podkreślania nadmiernego sformalizowania i negatywnych stron wprowadzenia systemu bolońskiego, pojawiały się nieliczne głosy wskazujące na pozytywne aspekty wprowadzania KRK, uwzględniające także punkt widzenia studentów. Pracownicy są świadomi możliwości zmian procesu kształcenia i jego doskonalenia (dyskusje na ten temat były podejmowane w ramach zebrań Rady Instytutu), część z nich jest jednak stanowczo przeciwna wprowadzaniu jakichkolwiek zmian w obowiązujące dotąd standardy kształcenia na filologii polskiej, szczególnie jeśli chodzi o korpus przedmiotów podstawowych, i nie dostrzega żadnych pozytywnych aspektów autonomicznego modyfikowania oferty dydaktycznej. Odpływ studentów uzasadniany był niżem demograficznym i nieuczciwą konkurencją nowo powstających kierunków, a nie poziomem atrakcyjności programu kształcenia i dostosowaniem go do nowych warunków edukacyjnych. Uczestnicy spotkania dostrzegli również niski poziom maturzystów podejmujących studia, zwłaszcza ich kompetencji językowych, co prowadzić musi do konieczności obniżenia jakości kształcenia.

Podsumowując, spotkanie potwierdziło silną stronę polityki kadrowej na ocenianym kierunku: efektywność stworzonego na Wydziale i Instytucie systemu wspierającego dynamiczny rozwój naukowo-dydaktyczny pracowników, przekładającego się na jej wzmocnienie, awanse zawodowe, badania naukowe i dydaktykę. Konsekwencją położenia nacisku na intensywny rozwój kadry jest jednak jednocześnie zahamowanie procesu zmian i doskonalenia programu kształcenia, czego efektem jest coraz mniejsze zainteresowanie studentów filologią polską. Władze Instytutu oraz część pracowników zdaje sobie obecnie sprawę z konieczności skoncentrowania działań na przebudowie programu kształcenia na kierunku filologia polska, tak by osiągnięcia naukowe kadry mogły w pełni przełożyć się na proces dydaktyczny i przyciągnąć potencjalnych studentów. Cele takie zgodne są także a Misją i strategią rozwoju Wydziału Humanistycznego, zakładająca w ramach zapewnienia najwyższej jakości kształcenia: wzbogacanie i różnicowanie oferty kształcenia, wykorzystanie nowoczesnych metod i technologii w dydaktyce, podnoszenie jakości kształcenia i wszechstronny rozwój studentów i absolwentów – patrz także p. 1 niniejszego raportu.

(Załącznik nr 5: Nauczyciele akademicki realizujący zajęcia dydaktyczne na ocenianym kierunku studiów, w tym stanowiący minimum kadrowe. Cz. I. Nauczyciele akademicki stanowiący minimum kadrowe. Cz. II. Pozostali nauczyciele akademicki);

Ocena końcowa 4 kryterium ogólnego³: w pełni

Syntetyczna ocena opisowa stopnia spełnienia kryteriów szczegółowych

1) Struktura kwalifikacji osób prowadzących zajęcia dydaktyczne na ocenianym kierunku oraz ich liczba w pełni umożliwiają osiągnięcie zakładanych celów i efektów kształcenia. Pracownicy legitymują się odpowiednimi dyplomami i dorobkiem w dyscyplinach, jakie wiążą się z programem studiów i zakładanymi efektami kształcenia (z zastrzeżeniem dotyczącym efektu kształcenia związanego z religioznawstwem na obu stopniach).

2) Nauczyciele akademicki wymienieni w minimum kadrowym w pełni spełniają warunki określone w przepisach prawa. Dorobek naukowy i kwalifikacje dydaktyczne kadry generalnie umożliwiają realizację programu studiów na ocenianym kierunku, a proces dydaktyczny realizuje się na dobrym poziomie merytorycznym. W niektórych przypadkach zaleci należy jednak uważniejsze weryfikowanie obsady zajęć dydaktycznych w poszczególnych modułach, zwłaszcza wśród osób prowadzących zajęcia specjalnościowe oraz wykłady.

3) Polityka kadrowa na ocenianym kierunku zasługuje na pozytywną ocenę, zapewnia bowiem pracownikom właściwe warunki rozwoju naukowego, czego wymiernym efektem jest znaczący w ostatnich latach przyrost awansów zawodowych. Dobór kadry umożliwia osiągnięcie założonych efektów kształcenia, a kompetencje merytoryczne i dydaktyczne nauczycieli akademickich są systematycznie weryfikowane. Wskazane byłoby jedynie zintensyfikowanie wymiany międzynarodowej pracowników naukowych, a także zahamowanie odpływu kadry, zasilającej coraz liczniej pokrewne kierunki humanistyczne.

5. Infrastruktura dydaktyczna i naukowa, którą dysponuje jednostka a możliwość realizacji zakładanych efektów kształcenia oraz prowadzonych badań naukowych

Uczelnia zapewnia bazę materialną, niezbędną do osiągnięcia końcowych efektów kształcenia na ocenianym kierunku studiów, a także uwzględniającą potrzeby osób niepełnosprawnych.

Bazę lokalową dla Instytutu Filologii Polskiej i Kulturoznawstwa, w ramach którego prowadzony jest kierunek filologia polska, stanowi budynek przy pl. Jagiellońskiej 11. Odbywają się w nim wszystkie zajęcia z wyjątkiem wychowania fizycznego oraz przedmiotów fakultatywnych oferowanych studentom przez inne jednostki (Wydział Humanistyczny mieści się również w gmachach znajdujących się w pobliżu, na ul. Grabowej 2, ul. Poniatowskiego 12 oraz Placu Kościeleckich 8). Znajdują się tu także gabinety władz dziekańskich, dziekanat Wydziału oraz sekretariat Instytutu.

Instytut dysponuje reprezentacyjną aulą wykładową im. Tadeusza Nowakowskiego na 150 miejsc oraz 13 salami ćwiczeniowych (3 z nich mają charakter seminaryjny) oraz 1 pracownią komputerową na 12 stanowisk. Biorąc pod uwagę aktualną liczbę studentów oraz małą liczebność grup, baza ta jest całkowicie wystarczająca, dodatkowo sale użyczane są na potrzeby dydaktyczne innych kierunków w ramach IFPiK oraz na działania edukacyjne dla społeczności lokalnej (np. współpraca z Akademią Sztuk Wszelakich).

W 3 salach znajduje się zamontowany na stałe sprzęt do projekcji multimedialnych. Na wyposażeniu Instytutu są także 2 rzutniki pisma, 5 projektorów, 32 komputery oraz 10 notebooków i 2 odtwarzacze DVD. Pracownicy deklarują jednak dużo większe potrzeby, jeśli chodzi o dostępność nowoczesnego sprzętu multimedialnego, który ułatwiłby prowadzenie zajęć i uatrakcyjnił metody dydaktyczne. Dyrekcja Instytutu nie ma obecnie możliwości uzupełnienia sprzętu, co tłumaczy niskim dofinansowaniem bazy dydaktycznej ze strony uczelni. Kadra naukowo-dydaktyczna dysponuje także gabinetami zakładów funkcjonujących w strukturze Instytutu, stwarzającymi pracownikom dogodne miejsca pracy.

W całym budynku studenci mają dostęp do Internetu bezprzewodowego Wi-Fi. Nie działa jeszcze punkt kserograficzny, istnieje jednak możliwość zeskanowania potrzebnych materiałów. W gmachu znajduje się szatnia oraz zaplecze gastronomiczne dla studentów.

Istniejąca infrastruktura w pełni zaspokaja potrzeby kierunku filologia polska i umożliwia realizację zakładanych efektów kształcenia. Należy jedynie zintensyfikować starania o zwiększenie dostępności do multimedialnego sprzętu dydaktycznego.

Do 30 września 2014 roku w budynku znajdowała się biblioteka podręczna, zawierająca przede wszystkim słowniki i czasopisma. Od nowego roku akademickiego zbiory te przeniesiono do nowo wybudowanego gmachu Biblioteki Głównej i włączono w jej księgozbiór humanistyczny.

Bardzo wysoko należy ocenić nowoczesną infrastrukturę oraz bogate zasoby oddanej do użytku w 2013 r. Biblioteki Głównej UKW, znajdującej się w niewielkiej odległości od gmachu, w którym odbywają się zajęcia na filologii polskiej. Biblioteka gromadzi zbiory o szerokim zakresie tematycznym obejmującym wszystkie dziedziny wiedzy reprezentowane w profilu studiów i badań naukowych (obecnie ponad 800 tys. jednostek), stanowi także bazę dla prowadzenia badań naukowych i procesu kształcenia dla ocenianego kierunku, dysponując dużym księgozbiór humanistycznym. W pełni zaspokaja on potrzeby dydaktyczne filologii polskiej, oferując lektury i źródła oraz literaturę naukową obowiązującą studentów polonistyki. Księgozbiór jest stale uzupełniany o tytuły, których konieczność zakupu zgłaszają pracownicy Instytutu.

Biblioteka zapewnia szeroki dostęp do zasobów cyfrowych, zarówno stacjonarnie, jak i on-line. Zapewnia także bezprzewodowy dostęp do Internetu. Dysponuje 50 stanowiskami komputerowymi, salami pracy indywidualnej i zbiorowej, salą konferencyjną i salami dydaktycznymi na potrzeby prowadzenia zajęć. Biblioteka Główna jest w pełni dostosowana do potrzeb studentów niepełnosprawnych (windy dla niepełnosprawnych, sala przystosowana do obsługi osób niesłyszących, toalety oraz wydzielone miejsca parkingowe), ma stanowiska dla osób niewidomych, niedowidzących, niesłyszących i ograniczonych ruchowo, posiadające specjalistyczne oprogramowanie.

Biblioteka korzysta z systemu komputerowego HORIZON, w którym tworzony jest centralny katalog on-line. Wszystkie publikacje zakupione do biblioteki od 1994 roku są zarejestrowane elektronicznie. Szkolenia z zakresu elektronicznych źródeł informacji prowadzi Oddział Informacji Naukowej Biblioteki Głównej UKW. Biblioteka Główna UKW uczestniczy (wraz z UMK w Toruniu) w projekcie *Kujawsko-Pomorska Biblioteka Cyfrowa*, w której dostępnych jest ponad 66 tys. pozycji.

Studenci filologii polskiej mogą korzystać z różnych baz elektronicznych, m.in. EBSCO, zawierającej pełnotekstowe i bibliograficzne bazy danych, w tym m. in. Academic Search Complete, Medline, Agricola, Eric czy Newspaper Source, i WILEY, dającej pełnotekstowy dostęp do czasopism z nauk ścisłych, humanistycznych i społecznych, obejmująca roczniki archiwalne od 1997 roku; SCIENCE DIRECT, dająca pełnotekstowy dostęp do czasopism wydawanych przez Elsevier Science, obejmująca roczniki od 1995 r.; SPRINGER, oferująca pełnotekstowy dostęp do książek oraz czasopism z dziedziny nauk przyrodniczych, medycyny, biznesu, ekonomii, chemii, fizyki, matematyki, informatyki, prawa oraz częściowo z nauk społecznych; Project MUSE zawiera kolekcję czasopism naukowych z dziedziny humanistyki i nauk społecznych, zakupioną dla Wydziału Humanistycznego oraz Wydziału Administracji i Nauk Społecznych. Oprócz tego możliwy jest dostęp do WEB OF SCIENCE, udostępniającej indeksy cytowań publikacji z wybranych czasopism naukowych. Pracownicy i studenci uniwersytetu mają również możliwość korzystania ze zbiorów innych bibliotek, krajowych i zagranicznych, za pośrednictwem Wypożyczalni Międzybibliotecznej (miedzy innymi poprzez system Subito).

Zasoby Biblioteki Głównej UKW i jej poziom cyfryzacji z pewnością ułatwiają pracę dydaktyczną pracownikom zatrudnionym na ocenianym kierunku, stwarzają korzystne warunki do prowadzenia własnych badań naukowych, ale także przyczyniają się do podnoszenia jakości kształcenia i osiągnięcia deklarowanych w programie efektów kształcenia.

Lokale, w których odbywają się zajęcia praktyczne, dobierane są stosownie do profilu danej specjalności realizowanej w ramach kierunku, co przyczynia się do osiągania zakładanych efektów kształcenia. Praktyki odbywają się w wydawnictwach, redakcjach czasopism, drukarniach, mediach radiowo-telewizyjnych, placówkach kulturalno-oświatowych, wydziałach kultury przy urzędach miejskich czy wojewódzkich. z wyjątkiem specjalności nauczycielskiej, bazę lokalową znajdują sami studenci, w większości w swoich miejscach zamieszkania poza Bydgoszczą. Widać więc, że miejsca, w których studenci studiów I stopnia odbywają praktyki są właściwie dobrane i skorelowane z profilem poszczególnych specjalności. Właściwy dobór instytucji, w których prowadzone są praktyki weryfikują świetnie prowadzone dzienniczki praktyk studentów, analizujące strukturę organizacyjną placówek oraz dokumentację związaną z realizowanymi przez nie zadaniami

Budynek, w którym realizowane są zajęcia na ocenianym kierunku, dostosowano do potrzeb studentów niepełnosprawnych ruchowo poprzez zamontowanie windy zewnętrznej. W gmachu nie ma żadnych dodatkowych udogodnień dla osób niepełnosprawnych (np. dla osób niedosłyszących, nieprzystosowane sanitariaty). UKW deklaruje pomoc asystentów dla niepełnosprawnych studentów, aktualnie jednak na filologii polskiej nie studiuje żadna taka osoba. Opiekę nad studentami sprawuje Biuro ds. Osób Niepełnosprawnych, na Uczelni działa również Zrzeszenie Studentów Niepełnosprawnych.

Ocena końcowa 5 kryterium ogólnego⁴: w pełni

Syntetyczna ocena opisowa stopnia spełnienia kryterium szczegółowego

Instytut zapewnia niezbędną bazę materialną, konieczną do osiągnięcia wszystkich efektów kształcenia na kierunku filologia polska, a także bogate i nowoczesne zaplecze biblioteczne, sprzyjające badaniom naukowym i pracy dydaktycznej. Pracownicy sygnalizują jedynie konieczność zwiększenia zasobów sprzętu multimedialnego, potrzebnego do prowadzenia zajęć. Miejsca odbywania praktyk są właściwie dla realizacji procesu kształcenia na ocenianym kierunku studiów. Infrastruktura dydaktyczna jest w znaczącym stopniu dostosowana do potrzeb studentów niepełnosprawnych.

6. Badania naukowe prowadzone przez jednostkę w zakresie obszaru/obszarów kształcenia, do którego został przyporządkowany oceniany kierunek studiów

Rezultaty prowadzonych badań naukowych są wykorzystywane w procesie kształcenia; na kierunkach o profilu ogólnoakademickim jednostka stwarza studentom możliwość uczestnictwa w badaniach naukowych oraz zdobycia wiedzy i umiejętności przydatnych w pracy naukowo-badawczej.

Instytut Filologii Polskiej i Kulturoznawstwa, w ramach którego realizowany jest oceniany kierunek, prowadzi statutowe badania naukowe, a kadra zatrudniona na kierunku filologia polska uczestniczy w realizacji indywidualnych lub zbiorowych projektów badawczych. Związane są one z zainteresowaniami naukowymi pracowników, zgodne z uzyskanymi stopniami i tytułami w dyscyplinie literaturoznawstwa i językoznawstwa oraz specjalizacji naukowych (literatura polska wszystkich epok literackich, zwłaszcza XVIII i XIX wieku, komparatystyka, językoznawstwo współczesne i historyczne, dydaktyka języka polskiego, glottodydaktyka, literatura dla dzieci i młodzieży, dialektologia, badania regionalistyczne, filmoznawstwo). W Instytucie istnieje lista tematów badawczych, realizowanych przede wszystkim w ramach poszczególnych katedr i zakładów, których pracownicy stanowią zespoły badawcze (np. *Badania źródłowe nad literaturą dawną (XVI-XVIII w.)*; *Modernizm polski – między romantyzmem a postmodernizmem (wyobraźnia-sacrum-poetyka)*; *Wybrane słownictwo pism Bolesława Prusa*; *Język i styl w komunikacji społecznej*;

Współczesna polszczyzna – system i tekst; Edukacja – kultura – język; Gwary kociewskie jako dziedzictwo kulturowe Pomorza). W 2014 r. ze środków badań statutowych dofinansowano 12 projektów kontynuowanych i 5 nowych.

Świadectwem aktywności naukowo-badawczej pracowników filologii polskiej są ich indywidualne osiągnięcia: monografie autorskie i zbiorowe, artykuły publikowane w recenzowanych czasopismach polskich i zagranicznych, a także w monografiach zbiorowych (tylko w ostatnim roku ukazało się 8 monografii autorstwa pracowników jednostki, 5 książek redagowanych i 70 artykułów, w tym 17 w czasopismach punktowanych). Efektem prowadzonych przez pracowników badań naukowych są także liczne wystąpienia konferencyjne oraz publikacje. W latach 2012-2014 zorganizowano w IFPiK 16 konferencji naukowych i seminariów, w tym kilka o zasięgu międzynarodowym.

Rezultaty prac naukowych realizowanych w Instytucie przyniosły wymierne pożytki w postaci licznych awansów naukowych pracowników oraz przełożyły się na uzyskanie przez Wydział Humanistyczny kategorii naukowej **B** w ocenie parametrycznej wyższych uczelni.

Pracownicy wykazują również coraz większe zainteresowanie aplikowaniem o granty finansowane z programów krajowych i międzynarodowych. W ostatnich 5 latach finansowanie ze źródeł zewnętrznych uzyskały 4 osoby na programy badawcze: *Inna droga. Kolej w literaturze romantycznej (Antologia tekstów z komentarzami)* w programie NCN; pt. *Dziesięciolecie powojenne. Literatura i życie literackie w Polsce w latach 1945-1956. Kalendarium życia literackiego 1945-1956. Dokumentacja bibliograficzna 1945-1956* w ramach NPRH; pt. *Realizm socpaxowski – studium nurtu literackiego tworzonego przez autorów związanych w latach 1949-1956 z tygodnikiem „Dziś i jutro” oraz środowiskiem skupionym wokół Bolesława Piaseckiego* w programie NCN oraz *Pozytywizm w kulturze polskiej (źródła, transformacje, kontynuacje)* w programie NPRH. Dwoje pracowników bierze udział jako wykonawcy w projekcie badawczym finansowanym przez Program Operacyjny Kapitał Ludzki z Europejskiego Funduszu Społecznego; jedna pracownica uczestniczy w dwóch projektach badawczych finansowanych przez NPRH i MNiSW.

Działania naukowe kadry zasadniczo przekładają się na proces kształcenia studentów filologii polskiej. Pracownicy deklarowali na spotkaniu z Zespołem Oceniającym, że prowadzone przez nich badania sprzyjają osiąganiu efektów kształcenia zdefiniowanych dla kierunku, a tematyka badawcza przybliżana jest studentom przede wszystkim na seminariach, w ofercie wykładów ogólnouczelnianych oraz w ramach zajęć specjalnościowych (zwłaszcza edytorstwo komputerowe i redakcja wydawnictw oraz edytorstwo naukowe, kultura współczesna, specjalność filmoznawcza i glottodydaktyczna). Wpływ prowadzonych badań widoczny jest jednak w mniejszym stopniu w bloku przedmiotów podstawowych, nie korzysta się też z możliwości, jakie dałoby rozbudowanie systemu przedmiotów fakultatywnych, które w pełni mogłyby odzwierciedlić aktualne zainteresowania badawcze pracowników.

W wyniku spotkania z kadrą naukowo-dydaktyczną oraz zapoznania się z wykazem dorobku publikacyjnego pracowników i programem studiów należy stwierdzić, że badania naukowe (indywidualne i zespołowe) podejmowane przez pracowników prowadzących zajęcia na ocenianym kierunku wpływają na proces i poziom kształcenia oraz – w ograniczonym stopniu – na ofertę przedmiotów proponowanych na kierunku filologia polska.

Udział studentów w badaniach naukowych prowadzonych w IFPiK wiąże się przede wszystkim z działalnością kół naukowych. W Instytucie działa ich aktualnie pięć, niektóre już od kilkunastu lat: Studenckie Koło Podróży Literackiej (od 1995 r.), Studenckie Koło Naukowe Polonistów (od 1996 r.), Studenckie Koło Naukowe Filmoznawców (od 2002 r.), Uczelniany Klub Turystów „Róża wiatrów” (od 2003 r.) i Studenckie Koło Artystyczne Niezależnych (od 2008 r.). Studenci są słuchaczami konferencji naukowych, wygłaszają na nich referaty, a ich prace są publikowane: w latach 2013-2014 ukazało się 7 studenckich artykułów w tomach zbiorowych i czasopismach naukowych. W maju b.r. studenci zrzeszeni w jednym z kół naukowych zorganizowali konferencję pt. *„All You Need Is Love” Hippisi, wędrowcy marzeń i poszukiwacze wolności na ścieżkach współczesnej kultury*, której zwieńczenie ma stanowić tom pokonferencyjny. W badania naukowe włączani są również uczestnicy specjalności edytorskich na I i II stopniu, którzy opracowują materiały źródłowe i przygotowują prace edytorskie.

Pomimo tego, w opinii studentów UKW w Bydgoszczy są oni umiarkowanie angażowani w badania naukowe. Na Wydziale Humanistycznym działa Studenckie Koło Naukowe Podróży Literackiej. Członkami Koła są również studenci kierunku Filologia Polska. Działalność Koła jest bardzo szeroka i nie ogranicza się jedynie do konferencji i prelekcji. Opiekun Koła, który jest osobą bardzo przyjazną i otwartą dla studentów, stara się animować życie naukowe swoich podopiecznych również za pomocą różnorodnych akcji i podróży, które pomagają w rozwoju naukowym. Warto rozważyć silniejszą aktywizację studentów w sprawie badań naukowych, gdyż takie chęci sygnalizowali sami studenci, którzy chcieliby spróbować swoich sił w tym obszarze. Dobrą praktyką byłoby również zachęcanie studentów do udziału w badaniach prowadzonych przez kadrę naukową, gdyż studenci na spotkaniu wskazali brak takich działań, jako mankament.

Zaangażowanie kadry widać również w działalności popularyzującej naukę i kulturę w regionie oraz we współpracy z instytucjami z otoczenia gospodarczego i społecznego, zgodnie zresztą ze założeniami strategii Uczelni. Pracownicy filologii polskiej biorą udział w przedsięwzięciach edukacyjnych skierowanych do społeczności lokalnej, współpracują np. Akademią Sztuk Wszelakich w Bydgoszczy, Miejskim Centrum Kultury, Instytutem Trzeciego Wieku w Świeciu, Instytutem Kociewskim w Starogardzie Gdańskim, Młodzieżowymi Domami Kultury, Poradnią Psychologiczno-Pedagogiczną i licznymi placówkami szkolno-wychowawczymi. Prowadzą wykłady, odczyty i warsztaty, angażując

jednocześnie w te działania także studentów (np. warsztaty prowadzone przez studentów dla dzieci niewidomych i słabowidzących ze Szkoły im. Braille'a czy warsztaty polonistyczno-plastyczne organizowane przez Zakład Dydaktyki Literatury i Języka Polskiego). Pracownicy Instytutu przygotowują również corocznie kolejne edycje bydgoskiego dyktanda, uczestniczą z własną polonistyczną ofertą w ogólnouczelnianych Dniach Nauki, biorą udział w Festiwalu Nauki w Miejskim Centrum Kultury. Instytut oferuje również Podyplomowe Studia Polonistyczne, w VII już edycji, a także organizuje warsztaty dla nauczycieli (np. „Czytamy sztukę” czy szkolenia dotyczące pracy z uczniem dysfunkcyjnym).

Podkreślić należy duże zaangażowanie pracowników ocenianego kierunku w działalność popularyzatorską i edukacyjną na rzecz lokalnego środowiska, a zwłaszcza włączanie w nią studentów filologii polskiej, co z pewnością sprzyja nabywaniu przez nich założonych dla kierunku kompetencji społecznych.

Ocena końcowa 6 kryterium ogólnego¹ w pełni

Syntetyczna ocena opisowa stopnia spełnienia kryterium szczegółowego.

Jednostka prowadzi sprofilowane badania naukowe, pracownicy IFPiK uczestniczą w realizacji indywidualnych i zbiorowych projektów badawczych, a rezultaty ich badań znajdują odzwierciedlenie w rozwoju kadry oraz kategorii B dla Wydziału w ocenie parametryzacyjnej; z nieco mniejszą intensywnością przekładają się natomiast na program kształcenia. Współpraca naukowa z instytucjami z otoczenia gospodarczego i społecznego w regionie jest znaczna i wiąże się ściśle z procesem dydaktycznym. Instytut stwarza studentom możliwość uczestnictwa w badaniach naukowych oraz zdobywania wiedzy, umiejętności i kompetencji społecznych przydatnych w pracy naukowo-badawczej.

7. Wsparcie studentów w procesie uczenia się zapewniane przez Uczelnię

- 1) Zasady i procedury rekrutacji studentów są przejrzyste, uwzględniają zasadę równych szans i zapewniają właściwą selekcję kandydatów na dany kierunek studiów;*

W ocenie studentów kryteria rekrutacyjne są przejrzyste i zrozumiałe. Rekrutacja na wszystkie kierunki prowadzone przez Uniwersytet Kazimierza Wielkiego przebiega według zasad, które są ustalane co roku. Zasady te, zawarte w Uchwale Senatu UKW Nr 98/2012/2013 z dnia 21 maja 2013 r. w sprawie szczegółowych warunków i trybu rekrutacji na studia w roku akademickim 2014/2015, dostępne są na stronie internetowej. Rejestracja na studia pierwszego i drugiego stopnia odbywa się wyłącznie w formie elektronicznej. Szczegółowe zasady rekrutacji na kierunek filologia polska zawarte są w Załączniku nr 3 do Uchwały Senatu nr 98 /2012 /2013 Uniwersytetu Kazimierza Wielkiego

z dnia 21 maja 2013. Rekrutacja na oba stopnie studiów decyduje w praktyce kolejność zgłoszeń – spowodowane jest to przede wszystkim niewielką liczbą chętnych. Praktyka ta powoduje, że na studia, zwłaszcza I stopnia, dostają się osoby zaniżające poziom, na co wskazują studenci obecni na spotkaniu z Zespołem Oceniającym PKA. Obecni podkreślili również, że w ich opinii taki sposób rekrutacji prowadzi do obniżenia jakości na zajęciach, gdyż zrekrutowani często mają zróżnicowany poziom. Taka sytuacja, w ich przekonaniu, przeszkadza w efektywnym kształceniu wszystkich studentów. Jedynym ograniczeniem stawianym kandydatom jest konieczność przedstawienia zaświadczenia od lekarza medycyny pracy. Zasady rekrutacji na studia II stopnia pozwalają na ich podjęcie przez kandydatów z dowolnym licencjatem. W praktyce i w większości są to słuchacze tego samego kierunku studiów.

Uczelnia może pochwalić się kompleksową obsługą kandydatów. Stronę internetową, a także wsparcie Działu Rekrutacji studenci wskazują jako optymalne wsparcie.

2) system oceny osiągnięć studentów jest zorientowany na proces uczenia się, zawiera standardowe wymagania i zapewnia przejrzystość oraz obiektywizm formułowania ocen;

Na podstawie udostępnionej dokumentacji oraz opinii wyrażanych przez studentów podczas spotkania, należy stwierdzić, że system ocen jest przejrzysty i klarowny. Obecni na spotkaniu pozytywnie odnieśli się wobec kryteriów ocen, czy też ich przełożenia na faktycznie zdobyte osiągnięcia. Studenci mają możliwość otrzymania informacji na temat popełnionych błędów, które są im wyjaśniane. Student może liczyć, na informację zwrotną dotyczącą podstaw, wedle których został oceniony w ten, a nie inny sposób. Studenci UKW w Bydgoszczy, podczas spotkania z Zespołem Oceniającym PKA, poinformowali że czują się oceniani obiektywnie za wyjątkiem zajęć z zakresu Specjalności Medialnej.

3) struktura i organizacja programu kierunku studiów sprzyja krajowej i międzynarodowej mobilności studentów.

W przypadku systemu wymian międzyuczelnianych i międzynarodowych aktywność studentów jest niska. Tak studenci, jak i przedstawiciele Jednostki podkreślają obiektywne trudności stojące na przeszkodę do zwiększenia mobilności. Jako główne powody wymienia się przede wszystkim wąską liczbą kierunków o podobnym profilu prowadzonych zagranicą, a także praca zarobkowa studentów, której nie rekompensuje stypendium przyznawane np. w ramach programu LPP Erasmus lub od nowego roku Erasmus+. Dodatkowym problemem, który wskazuje całe środowisko akademickie na Wydziale, jest kwestia słabej wiary w umiejętności językowe, jaką prezentują studenci.

Studenci kierunku Filologia Polska mają stworzoną możliwość uczestniczenia w programach wymian międzynarodowych i międzyuczelnianych – niestety nie korzystają z nich. Nie mają również świadomości dotyczącej punktów ECTS jako narzędzia tej wymiany - nie w pełni wiedzą jak mogą z niego korzystać. Dobrą praktyką w tym zakresie będzie popularyzacja założeń systemu ECTS oraz uświadomienie jego potencjalnego wpływu na efekty kształcenia i jakość studiowania. Niewątpliwie mocną stroną Uczelni jest osoba odpowiedzialna za koordynację działań związanych z mobilnością międzynarodową. Osoba ta jest znana i wysoko oceniana przez studentów. Pomaga ona w przezwyciężaniu wszelkiego rodzaju trudności, jakie mogłyby utrudnić wyjazd na wymianę lub zakłócić powrót na UKW w Bydgoszczy

Warto zastanowić się nad promocją programów staży i praktyk, o których studenci wiedzą nieco mniej niż np. o programie ERASMUS +. Dyskusja na temat mobilności wzbudziła zainteresowanie wśród obecnych na spotkaniu z Zespołem Oceniającym PKA.

Analiza dokumentacji przedstawionej przez Uczelnię, spotkania z Władzami Wydziału oraz Studentami wskazują jednoznacznie, że współpraca międzynarodowa nie ma potencjału na wywieranie dużo większego wpływu na osiągnięcie zakładanych efektów kształcenia, z uwagi zainteresowanie studentów tą tematyką. Co za tym idzie – procent studentów uczestniczących w wymianach, nie jest duży.

Warto zastanowić się ponownie nad większym zaangażowaniem studentów w programach międzyuczelnianych i międzynarodowych, ze szczególnym uwzględnieniem międzynarodowych programów staży i praktyk.

4) System pomocy naukowej, dydaktycznej i materialnej sprzyja rozwojowi naukowemu, społecznemu i zawodowemu studentów oraz skutecznemu osiągnięciu założonych efektów kształcenia.

Studenci na spotkaniu z członkiem Zespołu Oceniającego PKA podkreślili wysoką jakość zajęć dydaktycznych i kontaktów z prowadzącymi je pracownikami. W percepcji osób, które uczestniczyły w spotkaniu z Zespołem Oceniającym PKA jednak jakość obsługi administracyjnej na poziomie Wydziału stoi na niezadowalającym poziomie. Np. na wydanie dyplomu czeka się około 90 dni, co stoi w sprzeczności z Regulaminem Studiów UKW. W opinii studentów godziny pracy Dziekanatu i Sekretariatu są odpowiednie, jednak wiedza i umiejętności pracowników nie pomagają w rozwiązaniu niektórych problemów formalno-prawnych studentów. Studenci dostrzegają wsparcie, tak przy okazji rozwiązywania problemów studenckich, związanych ze studiowaniem, jak i ze sprawami socjalno-bytowymi jakie daje im Samorząd Studentów.

W celu udzielania wsparcia studentom w rozwiązywaniu problemów związanych z przebiegiem studiów powoływani są opiekunowie lat studiów. Zadaniem opiekunów jest

utrzymywanie kontaktu ze studentami danego roku, udzielanie pomocy, rad i konsultacji w zakresie spraw zgłaszanych przez studentów, w tym związanych z procesem dydaktycznym.

Wszystkie niezbędne informacje związane z programem studiów znajdują się w Internecie oraz na tablicach informacyjnych. Wykładowcy są dla studentów dostępni na konsultacjach oraz drogą elektroniczną (e-mail), dopuszczane są kontakty telefoniczne. W przekonaniu obecnych na spotkaniu wybór promotora pracy dyplomowej, jak i tematu owej pracy, zależy wyłącznie od studenta, co jest niewątpliwie dobrą praktyką. W odczuciu studentów liczebność grup na seminariach dyplomowych umożliwia kultywowanie relacji mistrz-uczeń oraz pozwala na przedstawienie kolejnych etapów prac innym seminarzystom.

Uczelnia podejmuje skuteczne działania mające na celu przekazanie swoim studentom wartości motywujących ich do osiągania lepszych efektów uczenia się. Studenci są kształceni w przekonaniu o tym, że są nadzieją dla miasta i najbliższego regionu. Czują wsparcie Uczelni oraz doceniają jej regionalny prestiż. Jest to dla nich wysoce motywujące. Wymienione mechanizmy wraz z przejrzystymi kryteriami dostępu do pomocy materialnej pomagają w osiąganiu lepszych efektów kształcenia i ich skuteczności

Programy opieki materialnej i socjalnej w UKW w Bydgoszczy są oferowane w zakresie gwarantowanym przez ustawę Prawo o szkolnictwie wyższym. Informacje na temat świadczeń pomocy materialnej oraz sposobu, w jaki student może się o nie ubiegać, jest przedstawiana na początku kształcenia oraz dostępna na stronie internetowej Uczelni. W opinii studentów praca administracji i Samorządu Studentów wspiera studentów w procesie uzyskania stypendiów, wskazuje i pomaga uzupełnić braki w dokumentacji oraz służy radą. System przyznawania świadczeń jest przejrzysty i dobrze zorganizowany, dzięki czemu pomoc trafia do studentów w terminach, które sami uznają za optymalne, tj. stypendium socjalne w kolejnym miesiącu po złożeniu wniosku, zaś jeżeli chodzi o stypendium Rektora dla najlepszych studentów do grudnia roku, w którym złożono wniosek. Taki stan rzecz potwierdzają wydane decyzje administracyjne, znajdujące się w teczkach osobowych studentów.

Uczelnia w przekonaniu studentów wspiera rozwój zawodowy, kulturowy i społeczny studentów poprzez wiele akcji przeprowadzanych także przez Samorząd Studentów. Problemem jest jednak niska frekwencja studentów na w/w wydarzeniach. Opinie studentów prezentowane podczas spotkania z zespołem oceniającym, wskazywane przez nich mocne i słabe strony procesu kształcenia, poziom zadowolenia z systemu opieki naukowej, dydaktycznej i materialnej. Jednakże w opinii obecnych na spotkaniu z Zespołem Oceniającym PKA, studia na kierunku Filologia Polska są umiarkowanie satysfakcjonujące. Podkreślanymi przez studentów mocnymi stronami Uczelni są przede

wszystkim specjalności takie jak Specjalizacja glottodydaktyczna i moduł nauczycielski (realizowany nie ma kierunku filologia polska lecz w Studium Pedagogicznym poza Instytutem Filologii Polskiej i odpłatny). Za słabe strony studenci uważają przede wszystkim administrację wydziałową.

Studenci podczas spotkania z przedstawicielem zespołu oceniającego wrazili negatywną opinię w sprawie sposobu rozstrzygania skarg i rozpatrywania wniosków. W ich przekonaniu działalność administracji jest opieszła. Studenci dobrze oceniają system opieki naukowo-dydaktycznej oraz materialnej. Niestety administracja jest określana, jako nieprzyjazna studentowi. Pracownicy administracji są odbierani, jako osoby mało pracowite i niechętnie do pomocy. Rola starostów lat i samorządu studenckiego jest w kwestii rozwiązywania problemów wskazywana, jako element dalszego planu, z którego studenci rzadziej korzystają.

Trzeba także wskazać, na pewne uchybienia prawne w ramach umów między Studentem, a Uczelnią. Przedstawiony podczas wizytacji wzór nie zawierał zasad aneksowania umowy, a także system opłat nie był integralną częścią umowy. Obie praktyki stoją w sprzeczności z zapisami prawa powszechnie obowiązującego, a także z zapisami ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym.

Studenci będący osobami z niepełnosprawnością mogą zwracać się do Sekretariatu, Dziekanatu i pionu spraw studenckich o poradę, informację i pomoc odnośnie konkretnego wsparcia w trakcie trwania studiów. Na dzień wizytacji, w jednostce studiowało kilku studentów z niepełnosprawnościami. Warto podkreślić dobre praktyki, stosowane przez Uczelnię w zakresie wsparcia dla osób niepełnosprawnych. Biuro ds. Osób Niepełnosprawnych oferuje kompleksową pomoc w zakresie finansowej i organizacyjnej. Biuro działa również aktywnie na polu wsparcia poszczególnych studentów (indywidualni asystenci, adaptacja materiałów dydaktycznych, zajęcia wyrównawcze etc.). Uchwalona została również Uniwersytecka Karta Osób Niepełnosprawnych. Ujęte wyżej praktyki czynią system opieki osób niepełnosprawnych godnym odwzorowywania.

Ocena końcowa 7 kryterium *ogólnego*⁴: znacząco.

Syntetyczna ocena opisowa stopnia spełnienia kryteriów szczegółowych

1) W ocenie studentów zasady i kryteria rekrutacji są przejrzyste i dostępne, choć, niestety, nie wprowadzają wystarczającej selekcji kandydatów. Uczelnia prezentuje na swojej stronie internetowej sylwetkę absolwenta, a także ogólny opis treści programowych, bez wskazania efektów kształcenia uzyskiwanych po ukończeniu konkretnych przedmiotów. Dokumenty dotyczące rekrutacji są sformułowane w sposób zrozumiały.

2) System ocen jest przejrzysty, klarowny oraz w zdecydowanej większości przypadków obiektywny. Studenci są, w swoim odczuciu, oceniani w zdecydowanej większości przypadków sprawiedliwie. Nie mają zarzutów wobec kryteriów ocen, czy też ich przełożenia na faktycznie zdobyte osiągnięcia. Studenci mają dostęp do informacji na temat kryteriów i zasad oceniania, o których są informowani odpowiednio wcześniej. Studenci są informowani przez nauczycieli akademickich o błędach, jakie popełnili podczas egzaminów i zaliczeń, dzięki czemu przyczyny błędów są wyjaśniane. Warto podkreślić również wpływ studentów na dobór treści zajęć.

3) Uczelnia jak i Wydział oferują warunki sprzyjające studenckiej mobilności. Oferują zestaw umów bilateralnych z zakresu programu Erasmus+. Niestety studenci nie są zainteresowani programami wymian, zaś uczelnia nie potrafi ich do tego zmotywować. Brak także wystarczającej informacji w tej sprawie. Poziom mobilności międzynarodowej jest bardzo niski.

4) Na podstawie opinii studentów, jakość usługi dydaktycznej oraz materialnej na UKW w Bydgoszczy należy ocenić wysoko. Nauczyciele akademicy są dostępni dla studentów. Programy opieki materialnej i socjalnej są oferowane w zakresie gwarantowanym przez prawo i zasługują na pozytywną opinię. W regulaminie przyznawania pomocy materialnej nie stwierdzono uchybień. Jednakże zdecydowanie negatywnie oceniana jest przez studentów praca administracji. Trzeba także wskazać na uchybienia prawne w ramach umów między Studentem, a Uczelnią.

8. Jednostka rozwija wewnętrzny system zapewniania jakości zorientowany na osiągnięcie wysokiej kultury jakości kształcenia na ocenianym kierunku studiów.

1) Jednostka wypracowała przejrzystą strukturę zarządzania kierunkiem studiów oraz dokonuje systematycznej, kompleksowej oceny efektów kształcenia; wyniki tej oceny stanowią podstawę rewizji programu studiów oraz metod jego realizacji zorientowanej na doskonalenie jakości jego końcowych efektów.

Wewnętrzny System Zapewnienia Jakości Kształcenia powstał w Uczelni na mocy Uchwały Senatu UKW Nr 57/2009/2010 z dnia 30 marca 2010 r., wprowadzony został Zarządzeniem Rektora UKW nr 32/2009/2010 z dnia 30 marca 2010 r., następnie zmieniony Uchwałą Senatu UKW nr 89 z dnia 23 kwietnia 2013 r. i Zarządzeniem Nr 64/2012/2013 Rektora UKW z dnia 24 kwietnia 2013. „W sprawie wprowadzenia stosowania w Uniwersytecie Kazimierza Wielkiego Wewnętrznego Systemu Zapewniania Jakości Kształcenia”. Nadzór nad wdrożeniem i bieżącą realizacją postanowień Wewnętrznego Systemu Zapewniania Jakości Kształcenia powierzono Prorektorowi ds.

Dydaktycznych i Jakości Kształcenia. Zgodnie z powyższymi dokumentami Wewnętrzny System Zapewniania Jakości Kształcenia powinien uwzględniać: łątność kształcenia i badań naukowych, doskonalenie programów kształcenia, jakości kształcenia obejmującej wszystkie etapy i aspekty procesu dydaktycznego, monitorowanie jakości kształcenia z uwzględnieniem karier zawodowych absolwentów, wyposażenie studentów, doktorantów i słuchaczy w wiedzę, umiejętności i kompetencje społeczne przydatne do życia w społeczeństwie obywatelskim oraz stosowne do wymagań rynku pracy.

Wewnętrzny System Zapewnienia Jakości Kształcenia ma w Uczelni strukturę hierarchiczną o dobrze określonych zakresach kompetencji poszczególnych jego elementów. Organami odpowiedzialnymi za sprawne funkcjonowanie WSZJK na poziomie ogólnouczelnianym są: wymieniony wcześniej Prorektor ds. Dydaktycznych i Jakości Kształcenia, Senacka Komisja ds. Dydaktyki i Jakości Kształcenia (powołana na kadencję 2012-2016 Uchwałą Senatu UKW Nr 3/2012/2013 z dnia 30 października 2012 r. z późn. zm), Pełnomocnik Rektora ds. Jakości Kształcenia (na kadencję 2012-2016 powołany Zarządzeniem Rektora Nr 104/2011/2012 z dnia 25 września 2012 r.), Uczelniany Zespół ds. Jakości Kształcenia (powołany Pismem okólnym Nr 10/2012/2013 Rektora UKW z dnia 8 listopada 2012 r., z późn zm), zadaniowe Zespoły ds. Jakości Kształcenia powoływane na czas wykonywania określonych zadań oraz Biuro ds. Jakości Kształcenia (utworzone Zarządzeniem Nr 104/2011/2012 Rektora UKW z dnia 25 września 2012 r.).

Organami odpowiedzialnym z sprawne funkcjonowanie WSZJK na Wydziale Nauk Humanistycznych są:

- Komisja ds. Dydaktyki i Jakości Kształcenia Wydziału Humanistycznego UKW, do której zadań należą m.in. opracowanie projektów procedur dotyczących jakości kształcenia na poziomie Wydziału, opracowywanie raportów samooceny określających dobre i słabe strony kształcenia na podstawie analizy działań w zakresie zapewniania jakości kształcenia i przedkładanie ich Dziekanowi najpóźniej do końca czerwca każdego roku, wskazanie i monitorowanie działań projakościowych, opiniowanie programów kształcenia w tym opisów efektów kształcenia oraz opracowanie, w porozumieniu z Dziekanem harmonogramu prac projakościowych na Wydziale;
- Rada Programowa Instytutu Filologii Polskiej i Kulturoznawstwa dla kierunku „filologia polska”, funkcjonująca na podstawie Zarządzenia 47/2011/2012 Rektora UKW z dnia 28 lutego 2012 r. *„W sprawie wdrożenia Wytycznych dla rad wydziałów w zakresie zadań rad programowych kierunków w systemie zapewnienia jakości kształcenia i procedur realizacji tych zadań”*, jako podmiot wspomagający Dziekana w zarządzaniu procesem dydaktycznym w zakresie kierunku, w tym zmian dokonywanych w programie kształcenia wynikających z jego doskonalenia. Do podstawowych zadań Rady Programowej należy przedkładanie Dziekanowi opinii w sprawie efektów kształcenia na kierunku „filologia polska” w celu podjęcia działań na rzecz doskonalenia programu kształcenia. Wypracowanie powyższej opinii wymaga oceny programu kształcenia, w tym: realizacji

zakładanych efektów kształcenia oraz wszystkich form weryfikowania efektów kształcenia, osiąganych przez studenta w zakresie wiedzy, umiejętności i kompetencji społecznych.

Analiza dokumentacji prac Komisji ds. Dydaktyki i Jakości Kształcenia Wydziału Humanistycznego wykazała, iż z posiedzeń są sporządzane protokoły, do protokołów dołączane są listy obecności. Spotkania Komisji odbywają się w zależności od potrzeb, nie rzadziej niż raz w semestrze. W skład Komisji wchodzi przewodniczący, dziesięciu członków, w tym dwóch przedstawicieli studentów i jeden przedstawiciel doktorantów. Kadencja Komisji jest równa kadencji władz Uczelni.

Funkcjonowanie Wewnętrznego Systemu Zarządzania Jakością w Uczelni i na Wydziale regulowane jest m.in. przez następujące akty wewnętrzne:

1. Zarządzenie nr 90/2012/2013 Rektora UKW z dnia 28 czerwca 2013 r. w sprawie wprowadzenia w Uniwersytecie Kazimierza Wielkiego ogólnouczelnianej procedury ankietyzacji jakości kształcenia,
2. Zarządzenie nr 92/2012/2013 Rektora UKW z dnia 5 lipca 2013 r. w sprawie wprowadzenia w Uniwersytecie Kazimierza Wielkiego ogólnouczelnianej procedury weryfikacji efektów kształcenia,
3. Zarządzenie nr 51/2013/2014 Rektora UKW z dnia 19 marca 2014 r. w sprawie wprowadzenia wzorów arkuszy oceny okresowej nauczycieli akademickich ze zmianami wprowadzonymi Zarządzeniem nr 78/2013/2014 Rektora UKW z dnia 10 czerwca 2014 r.,
4. Uchwałę Senatu UKW nr 3/2013/2014 z dnia 29 października 2013 r. w sprawie wyrażenia opinii dotyczącej sprawozdania oraz oceny funkcjonowania Wewnętrznego Systemu Zapewnienia Jakości UKW w roku akademickim 2012/2013,
5. Regulamin hospitacji zatwierdzony przez Radę Instytutu Filologii Polskiej i Kulturoznawstwa w dniu 8 stycznia 2013 r.,
6. Uchwałę Rady Wydziału Humanistycznego UKW z dnia 11 lutego 2014 r. w sprawie zatwierdzenia Procedury dokumentacji i weryfikacji realizacji efektów kształcenia na Wydziale Humanistycznym UKW.

Wytyczne zawarte w tych aktach prawnych dotyczą zasad monitorowania i okresowego przeglądu programów kształcenia i ich efektów, zasad oceniania studentów, zasad zapewnienia jakości kadry dydaktycznej, zasad gromadzenia i publikowania informacji na temat jakości kształcenia w Uczelni.

Za zapewnianie jakości kształcenia odpowiadają:

1. władze Uczelni i Wydziału, organizując proces kształcenia,
2. kadra akademicka: pracownicy dydaktyczni i naukowo-dydaktyczni,
3. pracownicy administracyjni, zapewniając obsługę studentów i wykładowców - krytycznie ocenieni przez studentów za jakość ich pracy,

4. studenci oraz interesariusze zewnętrzni poprzez monitorowanie efektów kształcenia na rynku pracy – udział i zaangażowanie obydwu tych grup w zapewnianie jakości kształcenia na razie nie jest wystarczający.

Istotnymi elementami służącym realizacji celów określonych w ramach Wewnętrznego Systemu Zapewnienia Jakości Kształcenia są:

- badania wśród studentów w formie anonimowych ankiet dotyczących oceny m.in. zajęć dydaktycznych;
- badania wśród absolwentów prowadzone przy pomocy ankiet kierowanych do absolwentów w 3 etapach: 6 miesięcy po ukończeniu studiów oraz po 3 i 5 latach od ukończenia studiów;
- okresowe hospitacje zajęć dydaktycznych;
- ocena pracowników naukowo-dydaktycznych, której podstawę oceny nauczyciela akademickiego stanowi jego dorobek naukowo-badawczy, dydaktyczny i organizacyjny, a także dokonanie jej podsumowania;
- ocena i weryfikacja programów studiów poprzez okresowe przeglądy programowe, opracowanie oraz analizowanie planów i programów kształcenia;
- ocena i weryfikacja efektów kształcenia poprzez badanie jakości prac dyplomowych, analizę egzaminów dyplomowych pod kątem przygotowywania się do nich zgodnie z zaleceniami i określonymi procedurami;
- ocena jakości obsługi administracyjnej studentów (funkcjonowanie biblioteki, dziekanatu).

Praca naukowo-dydaktyczna i organizacyjna nauczycieli akademickich podlega ocenie Wydziałowej Komisji ds. Rozwoju i Oceny Kadry na podstawie formularzy wypełnianych przez osobę ocenianą, w której zawarta jest również opinia bezpośredniego przełożonego. Podczas oceny uwzględnia się: w zakresie pracy dydaktycznej wyniki ankiet ewaluacyjnych oraz wnioski z hospitacji zajęć oraz analizę rzeczywistego dorobku w sferze nowych form pracy dydaktycznej i efektywności tej pracy, w zakresie pracy naukowej analizę liczby i jakości publikacji, wyników badań naukowych i innych elementów wiążących się z rozwojem naukowym; w zakresie pracy organizacyjnej analizę aktywności wykonywanych prac organizacyjnych na rzecz własnych i ogólnouczelnianych jednostek organizacyjnych.

Narzędziem diagnozy jakości pracy kadry dydaktycznej są ankietowe badania opinii studentów. Ankietyzację wprowadzono w Uczelni Zarządzeniem Nr 55/2006/2007 Rektora UKW z dnia 20 kwietnia 2007 r. *„W sprawie opracowania i wykorzystania ankiet ewaluacyjnych na poszczególnych kierunkach studiów stacjonarnych i niestacjonarnych prowadzonych w UKW”*. W październiku 2010 r. wprowadzono ewaluację kadry dokonywaną przez studentów drogą elektroniczną (w systemie USOS). Obecnie jest prowadzona w oparciu o Zarządzenie nr 90/2012/2013 Rektora UKW z dnia 28 czerwca 2013 r. Ankietyzacja obejmuje wszystkie formy zajęć dydaktycznych ujęte w programie

studiów i jest przeprowadzana na każdym roku studiów po zakończeniu zajęć z każdego przedmiotu – choć wypełnienie ankiety nie jest obowiązkowe. Ewaluacji podlega pięć obszarów: organizacja zajęć, sposób prowadzenia zajęć, klimat społeczny zajęć, dostrzegane korzyści z udziału w zajęciach oraz ocena efektów kształcenia. Koordynator ds. Ankietyzacji Wydziału wraz z Komisją ds. Dydaktyki Jakości Kształcenia opracowuje raport z ankietyzacji w jednostce i jej wyników. Następnie przygotowuje sprawozdanie z podjętych działań, które przekazuje Uczelnianemu Koordynatorowi ds. Ankietyzacji. Sprawozdanie z podjętych działań przekazywane jest do Biura ds. Jakości Kształcenia. Pełnomocnik ds. Jakości Kształcenia prezentuje sprawozdanie Senackiej Komisji ds. Dydaktyki i Jakości Kształcenia. Wyniki badań ankietowych mają pozwolić na określenie mocnych i słabych stron prowadzonej na kierunku dydaktyki, formułować wnioski dotyczące oceny jakości kształcenia, przedstawić zalecenia związane z poprawą jakości kształcenia. Wyniki przeprowadzonych ankiet są publikowane na stronie internetowej Wydziału. Wyniki ankiety mają być wykorzystane w doskonaleniu jakości procesu obsługi studenta w Uczelni i na Wydziale.

Kolejnym narzędziem wykorzystywanym w ewaluacji procesu kształcenia są hospitacje zajęć. W Instytucie Filologii Polskiej i Kulturoznawstwa hospitacji podlegają zajęcia dydaktyczne prowadzone przez asystentów, adiunktów, wykładowców oraz uczestników studiów doktoranckich. Zajęcia dydaktyczne hospitowane są nie rzadziej niż raz na dwa lata. Na pisemny wniosek studentów lub dziekana specjalnie w tym celu powołana przez Dyrektora Instytutu trzyosobowa Komisja może dokonać hospitacji zajęć dydaktycznych każdego pracownika Instytutu. W uzasadnionych wypadkach (np. niezadawalającego wyniku ewaluacji). Dyrektor Instytutu może przeprowadzić dodatkową hospitację każdego pracownika. Stałym elementem każdej hospitacji jest rozmowa pohospitacyjna z osobą hospitowaną, mająca na celu podjęcie dalszych możliwych działań służących doskonaleniu jakości procesu dydaktycznego. Protokoły hospitacji znajdują się w dokumentacji Instytutu. Protokoły pohospitacyjne są przedmiotem analizy Wydziałowej Komisji ds. Dydaktyki i Jakości Kształcenia Wydziału Humanistycznego. Zespół zapoznał się z nimi. Odbyla się ok. 10 hospitacji rocznie; protokoły za lata 2013 i 2014 nie zawierały żadnych uwag krytycznych względem prowadzących zajęcia, ani żadnych istotnych rekomendacji.

Informacje uzyskane w procesie ewaluacji służą do: zapewnienia stabilności kadry i wyznaczenie obszarów wymagających zwiększenia intensywności działań, zwiększenia zaangażowania poszczególnych podmiotów w życie Uczelni, reagowania na bieżąco i wprowadzania koniecznych zmian w realizowany program, wyznaczania obszarów, w jakich program lub praca uczelni nie daje spodziewanych rezultatów, określenie przyczyn tego stanu oraz wprowadzenie usprawnienia, planowania strategii rozwoju Uczelni itp.

Uczelnia nie wprowadziła jak dotąd ujednoliconego systemu antyplagiatowego. Z informacji uzyskanych od władz Wydziału wynika, iż studenci są informowani o nietolerowaniu przejawów patologicznych zjawisk związanych z procesem kształcenia.

Zespół wizytujący otrzymał do wglądu:

1. Sprawozdania z działań na rzecz zapewniania jakości kształcenia Komisji ds. Dydaktyki i Jakości Kształcenia za rok akademicki 2013/2014 zatwierdzone uchwałą Rady Wydziału Humanistycznego nr 453/2013/2014 z dnia 16 września 2014 r.,
2. Sprawozdanie z działań na rzecz zapewniania jakości kształcenia Kierownika podstawowej jednostki organizacyjnej za rok akademicki 2013/2014 – Wydział Humanistyczny UKW w Bydgoszczy,
3. Sprawozdanie z działań na rzecz zapewniania jakości kształcenia Komisji ds. Dydaktyki i Jakości Kształcenia za rok akademicki 2013/2014 - Wydział Humanistyczny UKW w Bydgoszczy,
4. Sprawozdanie z przeprowadzonej hospitacji pracowników dydaktycznych Wydziału Humanistycznego w roku akademickim 2013/2014,
5. Raport na temat wyników ankiety ewaluacyjnej w roku akademickim 2012/2013 na Wydziale Humanistycznym UKW,
6. Sprawozdanie/ocena funkcjonowania Wewnętrznego Systemu Zapewnienia Jakości Kształcenia UKW w roku akademickim 2012/2013,
7. Harmonogram działań projakościowych w zakresie dydaktyki i jakości kształcenia na Wydziale Humanistycznym na rok akademicki 2014/2015,
8. Informacje na temat wdrożonych lub zatwierdzonych do wdrożenia działań w zakresie monitorowania karier zawodowych absolwentów.

Ponadto przedstawiono:

1. Harmonogram działań projakościowych w zakresie dydaktyki i jakości kształcenia na Wydziale Humanistycznym na rok akademicki 2014/2015,
2. Harmonogramy pracy Uczelnianego Zespołu do Spraw Jakości Kształcenia,
3. Sprawozdanie z działalności Uczelnianego Zespołu do Spraw Jakości Kształcenia,
4. Protokoły ze spotkań Uczelnianego Komisji do spraw Jakości Kształcenia oraz Komisji ds. Dydaktyki i Jakości Kształcenia Wydziału Humanistycznego,
5. Protokoły z weryfikacji programów kształcenia.

Na podstawie tej dokumentacji można stwierdzić, iż w Uczelni dokonywany jest bieżący monitoring realizacji procesu kształcenia: monitorowanie kwalifikacji nauczycieli akademickich uczestniczących w procesie kształcenia na kierunku, ocena jakości prowadzonych zajęć dydaktycznych, monitorowanie i doskonalenie programów kształcenia, monitorowanie warunków kształcenia, weryfikacja zakładanych efektów kształcenia, ocena dostępności informacji na temat kształcenia, badanie losów absolwentów uczelni, zapobieganie zjawiskom patologicznym, procedury wdrażania

planów naprawczych. Jednakże skuteczność tych działań nie jest wystarczająca, o czym świadczą uwagi krytyczne na ten temat w innych częściach raportu.

W trakcie wizytacji zapoznano się z dokumentacją będącą przedmiotem obrad Senatu oraz Rady Wydziału, badając tematykę posiedzeń poświęconą zagadnieniom jakości. Z analizy dokumentacji wynika, iż problematyka jakości jest przedmiotem obrad. Podczas posiedzeń były przedstawiane zagadnienia związane z uczelnianym systemem zapewnienia jakości, wynikami rekrutacji, polityką kadrową, zmianami w planach i programach studiów, strategią rozwoju Wydziału.

Studenci mogą znaleźć niezbędne informacje dotyczące wewnętrznego systemu zapewnienia jakości kształcenia na stronie internetowej Uczelni oraz Wydziału. Wydział prowadzi stronę internetową, która jest źródłem aktualnych informacji dotyczącej oferty kształcenia oraz toku studiów. Na stronie znajdują się informacje dotyczące między innymi programów studiów, planów studiów, sylabusów poszczególnych zajęć, rozkładów zajęć, oferty studiów podyplomowych, kurów, szkoleń itp. Na stronie zamieszczone są również wszystkie istotne wewnętrzne akty prawne związane z tokiem studiów. W sposób ciągły zamieszczane są na niej także aktualne informacje i ogłoszenia. Oprócz strony internetowej wskazane informacje są wywieszane w gablotach Wydziału, jak również przekazywane pocztą elektroniczną.

Ankiety nie mają, w przekonaniu Studentów, wpływu na dydaktyczno-naukowe otoczenie. Struktura i częstotliwość ankiet potwierdza zastrzeżenia Studentów. Ankietowane są wszystkie przedmioty, jednak konstrukcja badania pozwala jedynie na wysondowanie ogólnych odczuć dotyczących przedmiotu, nie bada zaś ich przydatności w kontekście uzyskiwania efektów kształcenia. Zespół Oceniający także ocenił krytycznie konstrukcję pytań ankiety zalecając ich ponowne opracowanie, najlepiej przez fachowców. Zatem założenia wewnętrznego systemu zapewniania jakości opisane powyżej realizowane są mało skutecznie. W praktyce system ten wykazuje mankamenty. Do najważniejszych zaliczyć trzeba:

- Małoliczne ankiety studenckie, na podstawie których trudno sformułować wnioski dotyczące jakości zajęć. Przy kilkorgu studentów zwracających wypełnione ankiety nie można mówić o reprezentatywności oceny. Ten problem władze Wydziału prezentowały władzom uczelni, ale na razie nie znaleziono nań rozwiązania.
- Brak głębszego zaangażowania kadry dydaktycznej w procesy doskonalenia jakości programu studiów. Dyskusja z nauczycielami dydaktycznymi wskazała na niezrozumienie i niechęć kadry względem narzędzi projektowania programów wprowadzonych wraz ze studiami dwustopniowymi oraz KRK. Przegląd sylabusów potwierdził ten osąd (szerzej o tym w p. 4 niniejszego raportu).
- Brak zaangażowania studentów w procesy zapewniania jakości, zdawkowe i formalne ich traktowanie (patrz p. 1 raportu).

- 2) *w procesie zapewniania jakości i budowy kultury jakości uczestniczą pracownicy, studenci, absolwenci oraz inni interesariusze zewnętrzni.*

Studenci kierunku Filologia Polska deklarowali zainteresowanie jakością kształcenia i udziałem w ciałach, które się nią zajmują, choć w praktyce nie realizują tej deklaracji (patrz cz. 1 niniejszego raportu). Spotkanie ze studentami pokazało także, że brakuje im jednak wiedzy na temat tego, czym taki system być powinien. Warto podkreślić wysokie zainteresowanie przedstawicieli studentów zmianami w programie kształcenia, w którym jednak – w ich przekonaniu - nie uzyskują wsparcia ze strony Uczelni.

Jeżeli chodzi o przedstawicieli studentów w organach kolegialnych Uczelni i Jednostki zajmujących się jakością, dokumentacja wskazuje na zainteresowanie samorządu studentów w prezentowaniu stanowiska studentów w tej mierze. Np. uczelnia przedstawiła opinie Samorządu dotyczące programów kształcenia – jednak w praktyce przedstawiciele studentów czują się w całym procesie pomijani. Za przykład podali chociażby uwagi w kwestii prowadzenia ankietyzacji, które zostały zignorowane. Spotkanie z osobami odpowiedzialnymi za system zapewniania jakości kształcenia na Wydziale nie wyjaśniło jednoznacznie tej kwestii w trakcie wizytacji.

Przedstawiciele Samorządu Studentów uczestniczą w spotkaniach PSRP. Powoli zaczyna to przekładać się na zwiększanie świadomego wpływu studentów na jakość kształcenia, optymalizację osiąganych efektów kształcenia i ich dostosowywanie do aktualnego poziomu wiedzy i wymagań otoczenia społeczno-gospodarczego, w tym rynku pracy. Samorząd Studentów zdaje się być gotowy do wsparcia Uczelni i studentów. Warto zastanowić się nad korzystaniem z tego potencjału w większym zakresie.

Nie przedstawiono świadectw potwierdzających udział absolwentów i interesariuszy zewnętrznych w pracach ciał Wydziałowych zajmujących się jakością. Zważywszy na krótki okres działania Rady Interesariuszy zewnętrznych oraz monitorowania losów absolwentów można to uznać za stan tymczasowy. Wedle oświadczeń władz Wydziału włączenie ich w prace ciał zajmujących się jakością jest planowane.

Tabela nr 1 Ocena możliwości realizacji zakładanych efektów kształcenia.

Zakładane efekty kształcenia	Program i plan studiów	Kadra	Infrastruktura dydaktyczna/ biblioteka	Działalność naukowa	Działalność międzynarodowa	Organizacja kształcenia
wiedza	+	+	+	+	-	+

umiejętności	+/-	+	+	+	-	+
kompetencje społeczne	+/-	+	+	+	-	+/-

+ - pozwala na pełne osiągnięcie zakładanych efektów kształcenia

+/- - budzi zastrzeżenia- pozwala na częściowe osiągnięcie zakładanych efektów kształcenia

-- nie pozwala na osiągnięcie zakładanych efektów kształcenia

Ocena końcowa 8 kryterium ogólnego³: znacząco.

Syntetyczna ocena opisowa stopnia spełnienia kryteriów szczegółowych

1) Uczelnia i jednostka posiadają działający wewnętrzny system zapewniania jakości. Jednakże jego działalność wywiera zbyt mały wpływ na budowanie kultury jakości.

2) Podstawowymi aktorami wewnętrznego systemu zapewniania jakości są pracownicy desygnowani do wypełniania jego funkcji. Udział szerszej rzeszy nauczycieli i studentów nie jest na razie wystraczający, interesariusze zewnętrzeni zostają doń dopiero włączani.

9. Podsumowanie

Tabela nr 2 Ocena spełnienia kryteriów oceny programowej

L.p.	Kryterium	Stopień spełnienia kryterium				
		Wyróżnia- jąco	w pełni	znacząco	częściowo	niedosta- tecznie
1	koncepcja rozwoju kierunku			X		
2	cele i efekty kształcenia oraz system ich weryfikacji		X			
3	program studiów		X			
4	zasoby kadrowe		X			
5	infrastruktura dydaktyczna		X			
6	przewodzenie badań naukowych ³		X			
7	system wsparcia studentów w procesie uczenia się			X		
8	wewnętrzny system zapewnienia jakości			X		

Sprawą fundamentalną tworzącą tło dla rozważań o jakości kierunku filologia polska w UKW w Bydgoszczy i wyrokującą o jego przyszłości jest spadek słuchaczy kierunku. Wynika on nie tylko z niżu demograficznego, ale i z nie do końca przemyślanej i prowadzonej wspólnie polityki władz uczelni i Wydziału. Otwieranie kierunków popularnych na rynku, ale odciągających kadrę od filologii polskiej, zasilanie własną kadrą innych kierunków studiów, likwidacja modułu nauczycielskiego na filologii i przeniesienie specjalizacji nauczycielskiej do Studium Pedagogicznego – to uwarunkowania, które mogą

³ Ocena obligatoryjna jedynie dla studiów II stopnia i jednolitych magisterskich.

doprowadzić do zniknięcia kierunku, pomimo chęci studentów do przygotowywania się do zawodu nauczyciela.

Najogólniejsze podsumowanie jakości ułożone w analizę pokazująca mocniejsze i słabsze strony kierunku „filologia polska” może być sformułowane następująco:

- Mocnymi stronami rodzącymi szanse na dalszy pomyślny rozwój kierunku są:
 - Kadra – jej kompetencje i wzrost naukowy, w szczególności znaczący postęp w uzyskiwaniu stopni naukowych.
 - Doskonała baza dydaktyczna, ze szczególnym uwzględnieniem biblioteki
 - Zaangażowanie części kadry w działania projakościowe: Zespół napotkał np. na znakomicie przygotowane dzienniczki i programy praktyk, na interesujące zajęcia, dobre sylabusy, dobre prace dyplomowe i magisterskie.
 - Rozpoczęte prace nad modernizacją koncepcji i programu kierunku w ślad za zmieniającą się misją Uczelni.
- Słabymi stronami rodzącymi zagrożenia dla kierunku są:
 - Program studiów na kierunku „filologia polska” – niezbyt atrakcyjny i konserwatywny
 - Konserwatyzm części kadry przeciwnych zmianom i w systemie szkolnictwa wyższego i na kierunku filologia polska - widoczny w dyskusjach, w częściowo niedbale przygotowanych sylabusach, w niezaangażowaniu części kadry w WSZJ i innych, w sprzeczności wobec zmian programowych.
 - Niezaangażowanie we współpracę i wymianę międzynarodową: i kadry, i studentów.
 - Zbyt mała liczba zajęć aktywizujących studentów – przewaga wykładów;

Analizy szczegółowe poszczególnych zagrożeń dla uzyskiwania przez słuchaczy zakładanych efektów kształcenia oraz rekomendacje dotyczące ich eliminacji można sformułować następująco:

Ad. 1 – koncepcja kierunku. Zawężenie grupy interesariuszy mający rzeczywisty wpływ na opracowanie koncepcji kierunku do nauczycieli akademickich może być przyczyną zbytniej konserwatywności i nieatrakcyjności programu. Zaleca się szeroką debatę nad jego kształtem z udziałem studentów, absolwentów i innych interesariuszy zewnętrznych – dobre zharmonizowanie tej koncepcji z celami strategicznymi uczelni zmierzającej do utrzymania statusu uniwersytetu bezprzymiotnikowego.

Ad. 2. – spójność opisu efektów kształcenia z zakładanymi celami kształcenia i ich weryfikacja. Opisy efektów są przejrzyste a metody walidacji w znacznej mierze trafnie dobrane, choć w sylabusach występują pewne ułomności. Jednakże opis i jednych, i drugich nie jest łatwo dostępny – ani dla studentów, ani dla innych interesariuszy. To może utrudniać dyskusję nad kształtem programowym kierunku – zatem zaleca się lepsze upublicznienie i zestawów efektów kształcenia, i sylabusów przedmiotów.

Ad. 3. - osiągnięcie zakładanych efektów kształcenia. Ocena, czy zakładane efekty kształcenia są faktycznie osiągnięte utrudniona jest przez brak opisu odrębnych efektów kształcenia dla poszczególnych specjalności i usterki wdrożenia systemu ECTS, które należy niewątpliwie poprawić. Tu jednak podkreślić należy, że niewielka liczba słuchaczy sprawia, że studia mają bardzo zindywidualizowany charakter, zaś współpraca z pracownikami dydaktycznymi opiera się na relacji mistrz-uczeń.

Ad. 4 – liczebność i jakość kadry dydaktycznej w pełni pozwala osiągać zakładane efekty kształcenia i jest jedna z najmocniejszych stron ocenianego kierunku. Polityka kadrowa skutkująca wzrostem prestiżu naukowego Instytutu i kierunku są godne pochwały. Jednakże odpływ kadry z Jednostki budzi obawy co do skuteczności tej polityki względem potrzeb rozwojowych ocenianego kierunku. Zaleca się głębszą refleksję nad nią połączoną z przygotowywaniem nowej koncepcji kierunku.

Ad. 5 – infrastruktura dydaktyczna kierunku jest bardzo dobra. Ogólnie pozytywny jej obraz psują usterki w rodzaju braków w sprzęcie multimedialnym czy nie do końca poprawnym doborze miejsc praktyk.

Ad. 6 – badania naukowe są niewątpliwie dobrą stroną Jednostki. Tym bardziej dziwi brak badawczej aktywności międzynarodowej kadry i studentów.

Ad. 7 – wsparcie udzielane studentom. Mocną stroną jest tu merytoryczna jakość zajęć, przejrzyste zasady ocen oraz dobre relacje studentów i kadry nauczającej. Stroną słabą, której poprawa jest absolutną koniecznością, jest działanie kadry administracyjnej, zwłaszcza obsługującej studentów. Ich głos brzmi tu bardzo zdecydowanie i bardzo krytycznie. Inną słabą stroną odnotowaną przez Zespół jest brak międzynarodowej mobilności słuchaczy oraz nieskuteczność uczelni w motywowaniu studentów do niej. Koniecznej poprawy wymagają usterki w zapisach umów zawieranych pomiędzy studentami a uczelnią.

Ad 8 – wewnętrzny system zapewniania jakości został poprawnie zaprojektowany i formalnie działa dobrze i skutecznie. Jednakże wymaga on większego, świadomego i faktycznego zaangażowania interesariuszy wewnętrznych zewnętrznych, bowiem tylko ich aktywny udział może skutkować budową kultury jakości w Uczelni i Jednostce.

Po zapoznaniu się z odpowiedzią Uniwersytetu Kazimierza Wielkiego na uwagi zawarte w raporcie z wizytacji proponujemy zmianę stopnia spełnienia dwu kryteriów (nr 1 i nr 8) ze „znacząco” na „w pełni” co pozwala na podjęcie decyzji o pozytywnym wyniku akredytacji. Zmiana ta dokonana jest wszelako pod warunkiem, że w ciągu roku uczelnia prześle raport opisujący wypełnienie zaleceń, których listę zamieszczamy poniżej. Zmieniona tabelka spełnienia kryteriów zawiera obecnie następujące wskazania.

L.p.	Kryterium	Stopień spełnienia kryterium				
		Wyróżnia- jąco	w pełni	znacząco	częściowo	niedostat- ecznie
1	koncepcja rozwoju kierunku		X			
2	cele i efekty kształcenia oraz system ich weryfikacji		X			
3	program studiów		X			
4	zasoby kadrowe		X			
5	infrastruktura dydaktyczna		X			
6	prowadzenie badań naukowych ⁴		X			
7	system wsparcia studentów w procesie uczenia się			X		
8	wewnętrzny system zapewnienia jakości		X			

⁴ Ocena obligatoryjna jedynie dla studiów II stopnia i jednolitych magisterskich.

Uzasadnienie zmiany oceny:

Ad. Kryterium 1: „*Koncepcja rozwoju ocenianego kierunku sformułowana przez jednostkę*”.

- Wśród postulatów zgłaszanych przez Zespół Oceniający w raporcie (a w trakcie wizytacji przez studentów i część kadry) było przywrócenie na kierunku „filologia polska” kształcenia nauczycieli, co pozwoliłoby zwiększyć jego atrakcyjność i liczbę studiujących. W odpowiedzi UKW na raport z wizytacji znajdujemy zapis, iż od przyszłego roku akademickiego zostanie uruchomiony kierunek „Filologia polska nauczycielska” na studiach I stopnia.
- W ocenach raportu dotyczących koncepcji kierunku podkreślano mały stopień aktywności interesariuszy wewnętrznych (zwłaszcza studentów) i zewnętrznych przy jej opracowywaniu. W odpowiedzi UKW znajdujemy zapisy, że nowe specjalności proponowane przez Instytut prowadzący kierunek są wynikiem rozmów ze studentami. Będą one także wprowadzone od nowego roku akademickiego, ale będą dotyczyć nowych roczników słuchaczy, ponieważ nie można zmieniać programu kierunku już prowadzonego.

Można zatem uznać, że Jednostka podjęła działania zmierzające do usunięcia wskazanych niedociągnięć, zaś Zespół Oceniający znajduje podstawę do podniesienia stopnia wypełnienia tego kryterium, pod warunkiem otrzymania opisu nie tylko działań zamierzonych, ale i zrealizowanych przez Jednostkę.

Ad. Kryterium 8: *Jednostka rozwija wewnętrzny system zapewniania jakości zorientowany na osiągnięcie wysokiej kultury jakości kształcenia na ocenianym kierunku studiów.*

W raporcie z wizytacji znajdujemy stwierdzenie, że Uczelnia i Jednostka posiadają dobrze zaprojektowany i wdrożony wewnętrzny system zapewniania jakości. Jednakże jego działalność wywiera zbyt mały wpływ na budowanie kultury jakości. Podstawowymi aktorami wewnętrznego systemu zapewniania jakości są pracownicy desygnowani do wypełniania jego funkcji. Udział szerszej rzeszy nauczycieli i studentów nie jest wystarczający, interesariusze zewnętrzni zostają doń dopiero włączani. Warto zaznaczyć, że w Uczelni system ten został zaprojektowany i wdrożony niecałe dwa lata przed wizytacją, zaś w Jednostce jeszcze później. Zatem znajduje się on w fazie „rozruchu” – nie jest w pełni rozwinięty i nie wypełnia jeszcze wszystkich założonych w nim funkcji.

W odpowiedzi UKW znajdujemy deklarację, że zostaną podjęte rozmowy z pracownikami mające na celu zwiększenie ich zaangażowania w proces doskonalenia jakości. Instytut podejmie także kroki zmierzające do poprawy komunikacji z samorządem Studenckim poprzez organizację spotkań dotyczących zagadnień poruszanych w raporcie, w szczególności w kontekście przygotowywania i monitorowania programów i planów studiów.

Raport z realizacji zaleceń PKA, który Instytut ma przedstawić w ciągu roku powinien zawierać opis wypełnienia zaleceń raportu z wizytacji, zawierający w szczególności następujące zagadnienia:

- Koncepcję nowego kierunku studiów nauczycielskich – opis jego programu zgodny z zasadami wynikającymi z odpowiednich przepisów prawa, w tym standardów kształcenia nauczycieli i KRK.
- Opis zmian programowych (w tym zaplanowanych nowych specjalności) wprowadzanych w konsultacjach ze studentami;
- Opis podjętych działań zmierzających do zwiększenia zrozumienia celowości i zasad działania wewnętrznego systemu zapewniania jakości wśród kadry nauczającej i studentów;
- Opis podjętych działań zmierzających do zwiększenia zaangażowania kadry i studentów w działania tworzące kulturę jakości w Jednostce.
- Listę interesariuszy zewnętrznych włączonych w prace koncepcyjne nad planowanym nowym kierunkiem studiów; krótki opis wspólnie podjętych inicjatyw i prac.
- Listę interesariuszy zewnętrznych uczestniczących w pracach związanych z wdrażaniem i rozwojem wewnętrznego systemu zapewniania jakości; krótki opis współpracy z nimi w tym zakresie.